

**UCHWAŁA NR XVIII/110/2016
RADY GMINY RAKÓW**

z dnia 19 lutego 2016 r.

w sprawie Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy Raków

Na podstawie art.18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. z 2015 r. poz. 1515) Rada Gminy Raków uchwała, co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się do realizacji dokument pt. „Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Raków na lata 2016 - 2020”, w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Raków.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Jerzy Nowak

Załącznik do uchwały nr XVIII/110/2016
Rady Gminy Raków
z dnia 19 lutego 2016 r.

Strategia Rozwoju Gminy Raków na lata 2016 - 2020

Spis treści

Wstęp.....	3
1. Diagnoza stanu gminy.....	5
1.1. Przestrzeń i środowisko	5
1.1.1. Umiejscowienie Gminy w województwie i kraju	5
1.1.2. Charakterystyka sieci osadniczej.....	6
1.1.3. Opis zasobów naturalnych i kulturowych	7
1.2. Sfera społeczna	9
1.2.1. Demografia	10
1.2.2. Poziom wykształcenia	10
1.2.3. Rynek pracy	12
1.2.4. Pomoc społeczna.....	16
1.2.5. Uczestnictwo w kulturze	17
1.2.6. Kapitał społeczny	17
1.3. Sfera gospodarcza	20
1.3.1. Przedsiębiorczość	21
1.3.2. Rolnictwo	23
1.3.3. Turystyka	24
1.3.4. Główni pracodawcy	25
1.4. Infrastruktura techniczna	26
1.4.1. Komunikacja	26
1.4.2. Infrastruktura ochrony środowiska.....	27
1.4.3. Energetyka i telekomunikacja.....	28
1.5. Infrastruktura społeczna	29
1.5.1. Oświata	29
1.5.2. Sport i rekreacja	31
1.5.3. Instytucje kultury	32
1.5.4. Infrastruktura ochrony zdrowia	32
1.6. Zarządzanie	33
1.6.1. Działalność samorządu i sprawność organizacyjna	33
1.6.2. Budżet gminy	34
1.6.3. Planowanie strategiczne i promocja Gminy	35
2. Analiza SWOT.....	36
3. Wizja i misja gminy Raków	37
4. Analiza celów	38
4.1. Cele strategiczne	38

4.2. Cele operacyjne	39
4.3. Kierunki planowanych działań	40
4.4. Zgodność celów z nadrzędnymi dokumentami strategicznymi.....	44
4.4.1. Międzynarodowe dokumenty strategiczne	44
4.4.2. Krajowe dokumenty strategiczne.....	45
4.4.3. Regionalne dokumenty strategiczne:.....	46
4.4.4. Lokalne dokumenty strategiczne	48
4.5. Procedury systemu monitorowania i ewaluacji celów	49
Mierniki (wskaźniki)realizacji strategii	50
Podsumowanie.....	58

Celem niniejszego dokumentu jest stworzenie podstaw dla procesu monitorowania i ewaluacji rozwoju gminy Raków. Posiadanie aktualnej strategii rozwoju warunkuje też możliwość skutecznego pozyskiwania funduszy unijnych w nowej perspektywie budżetowej Unii Europejskiej 2014-2020. Strategia Rozwoju Naszej Gminy zgodna jest z koncepcją zrównoważonego rozwoju, to znaczy uwzględniającego zasoby gminy, ale i respektującego ograniczenia związane z koniecznością racjonalnego ich wykorzystania. Strategia zakłada włączanie wszystkich Mieszkańców Gminy w realizację przyjętych celów. Dokument składa się z dwóch części. Pierwsza część, diagnostyczna, zawiera ocenę sytuacji społeczno-gospodarczej gminy oraz opis uwarunkowań, szans i zagrożeń dla jej rozwoju. Druga część, planistyczna, to zestaw celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań samorządu na następne lata, a przede wszystkim zestaw działań i mierników stopnia ich realizacji.

Strategia Rozwoju Gminy Raków na lata 2016 – 2020 weryfikuje i rozszerza Strategię Zrównoważonego Rozwoju Gminy Raków opracowaną w 2011 roku. Strategia zawiera diagnozę sytuacji w gminie opartą na najbardziej aktualnych i dostępnych danych oraz kierunki rozwoju będące kontynuacją i rozwinięciem celów przyjętych w poprzedniej strategii. Cele i działania w nowej strategii rozszerzono i zaplanowano na lata 2016 – 2020, a więc okres wpisujący się w perspektywę finansową Unii Europejskiej. Taki horyzont czasowy, podobnie jak przyjęte kierunki rozwoju, jest spójny z dokumentami strategicznymi na wyższych szczeblach, co ułatwi Gminie pozyskiwanie zewnętrznych środków finansowych. W Strategii skupiono się przede wszystkim na zadaniach gminy, określonych w ustawie o samorządzie gminnym¹, które gmina jest zobowiązana wypełniać, i na które może przeznaczać środki z budżetu. Z uwagi na konieczność ujęcia w diagnozie kompleksowej sytuacji gminy Raków dokonano też opisu obszarów wykraczających poza ustawowe zadania gminy, ale kluczowych dla zaspokojenia potrzeb i aspiracji Mieszkańców. Należy pamiętać, że ze względu na przepisy prawne oraz ograniczone zasoby władze gminy nie mogą bezpośrednio wpływać na wszystkie pojawiające się wyzwania – w niektórych przypadkach ich rola ogranicza się do inicjowania działań i wspierania w ramach nich innych podmiotów, zarówno publicznych, jak i prywatnych. Szczegółowa diagnoza stanu gminy obejmująca analizę najważniejszych obszarów jej funkcjonowania wraz z informacjami zebranymi od mieszkańców oraz pracowników Urzędu Gminy pozwoliła zweryfikować i na nowo nakreślić słabe i mocne strony gminy ujęte w analizie SWOT. Biorąc pod uwagę uwarunkowania rozwojowe gminy oraz wizję i misję gminy Raków wyznaczono cele strategiczne i operacyjne oraz kierunki przyszłych działań.

Ostatnim etapem prac nad dokumentem było doprecyzowanie i uzupełnienie o wartości bazowe i docelowe systemu monitorowania i ewaluacji strategii. Monitorowanie realizacji celów operacyjnych oraz osiągnięcia celów strategicznych jest nieodzownym elementem procesu zarządzania strategicznego. Obejmuje ono wszystkie działania zapewniające osiągnięcie pożądaných efektów rozwojowych we wszystkich czasowych okresach planistycznych. Przedmiotem monitoringu strategicznego jest gmina, pojmowana jako spójny system społeczno-ekonomiczno-ekologiczny, warunkowana oddziaływaniem otoczenia konkurencyjnego. Istotą monitoringu jest gromadzenie, opracowywanie i przekazywanie informacji przydatnych w zarządzaniu rozwojem gminy. Monitoring strategiczny stanowi

¹Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym,(Dz. U. 2013 poz. 584 ze zm.)

podstawę ewaluacji strategii, obejmującej ocenę długoterminowych działań władz gminy w zakresie zaspokojenia potrzeb wspólnoty lokalnej oraz budowania pozycji konkurencyjnej. Posiadanie aktualnej strategii jest warunkiem koniecznym dla sprawnego i przejrzystego, dla wszystkich obywateli, zarządzania gminą, jak również do skutecznego pozyskiwania funduszy unijnych. Warto podkreślić, że realizacja Strategii wymaga dużego zaangażowania nie tylko ze strony władz samorządu, ale również jej Mieszkańców.

1. Diagnoza stanu gminy

Proces diagnozy sytuacji w gminie Raków obejmował analizę oficjalnych źródeł danych (dokumenty strategiczne na poziomie województwa, powiatu i gminy, bazy danych i raporty Głównego Urzędu Statystycznego oraz sprawozdania jednostek organizacyjnych gminy) oraz innych ogólnodostępnych informacji. Kolejnym etapem były spotkania warsztatowe członków Zespołu ds. aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy Raków do 2020 roku, w trakcie których zdefiniowano najważniejsze problemy i wyzwania rozwojowe dla gminy oraz badanie ankietowe przeprowadzone wśród mieszkańców gminy, w marcu 2014 roku. Z bazy PESEL wylosowano próbę 500 mieszkańców i do nich skierowano tradycyjną ankietę papierową. W kolportażu i zebraniu ankiet uczestniczyli Sołtysi. Ankiety rozdawano wraz z czystą kopertą, która zapewniała pełną anonimowość respondentów. Zebrano 285 ankiet (i 27 kopert z pustymi, niewypełnionymi ankietami). Równolegle zachęcano mieszkańców do wypełniania ankiety w formie elektronicznej, za pośrednictwem strony internetowej Urzędu Gminy, w ten sposób zebrano 11 ankiet (co ważne każda uzupełniona została z innego adresu IP). Ze względu na istotną rolę społeczną i gospodarczą oraz inną perspektywę spojrzenia na sytuację w gminie, osobną ankietę skierowano do przedsiębiorców działających na terenie gminy Raków. Zebrano 68 ankiet, a podsumowane wyniki wzbogaciły diagnozę przede wszystkim w części traktującej o sferze gospodarczej rozwoju gminy.

Na diagnozę składa się sześć głównych obszarów tematycznych: przestrzeń i środowisko, sfera społeczna, sfera gospodarcza, infrastruktura techniczna, infrastruktura społeczna oraz zarządzanie. Analiza poszczególnych uwarunkowań pozwoliła na wyznaczenie najważniejszych problemów oraz potencjalnych kierunków rozwoju gminy Raków.

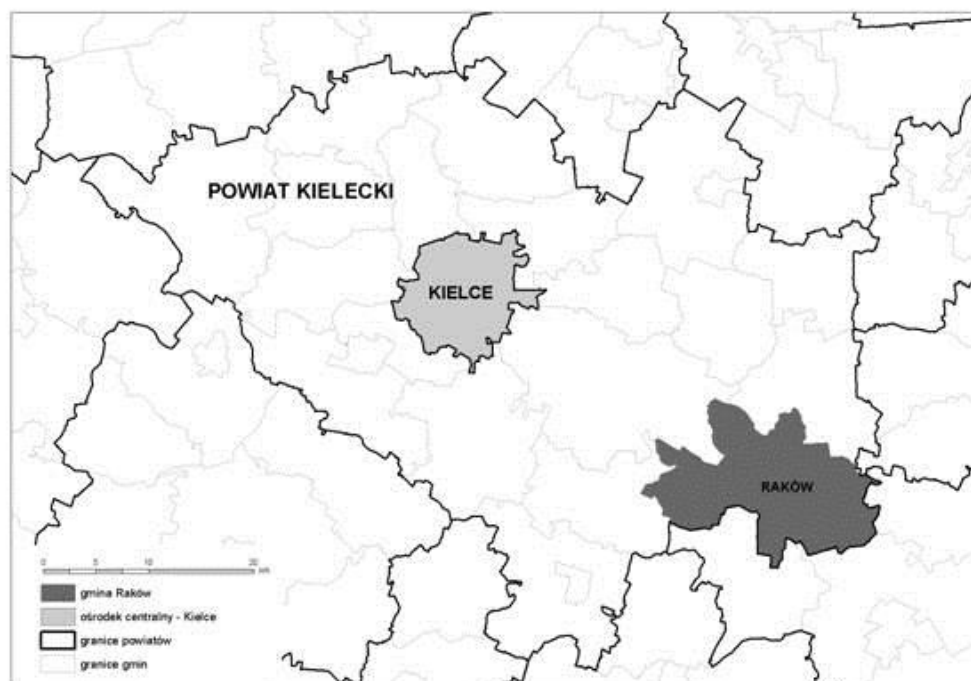
1.1. Przestrzeń i środowisko

Uwarunkowania przestrzenne, bogactwa naturalne i historyczne bardzo często determinują potencjał gminy, możliwe kierunki jej rozwoju oraz cechy charakteryzujące lokalną społeczność. Niestety, większość tych czynników pozostaje poza wpływem władz gminy i mieszkańców, których zadaniem pozostaje tylko dbanie o spuściznę wcześniejszych pokoleń i jej zrównoważone wykorzystywanie.

1.1.1. Umiejscowienie Gminy w województwie i kraju

Gmina Raków położona jest w województwie świętokrzyskim w południowej części powiatu kieleckiego, 42 km od Kielc. Zajmuje obszar o powierzchni 191 km² z czego 42% stanowią użytki rolne, a 44% stanowią lasy. Od północnego wschodu graniczy z gminą Łagów, od północnego zachodu z gminą Daleszyce, od zachodu z gminą Pierzchnica (powiat kielecki), od południa i południowego wschodu z gminami Szydłów, Staszów i Bogoria (powiat staszowski), a od wschodu na niewielkim odcinku z gminą Iwaniska (powiat opatowski).

Rysunek 1. Położenie gminy Raków w powiecie kieleckim

Źródło: strona internetowa Urzędu Gminy Raków, www.rakow.pl.

Obszar gminy wchodzi w skład dwóch mezoregionów - Pogórza Szydłowskiego i Gór Świętokrzyskich, przez co charakteryzuje się bogatą różnorodnością biologiczną. Przez centralną część gminy przepływa rzeka Czarna.

1.1.2. Charakterystyka sieci osadniczej

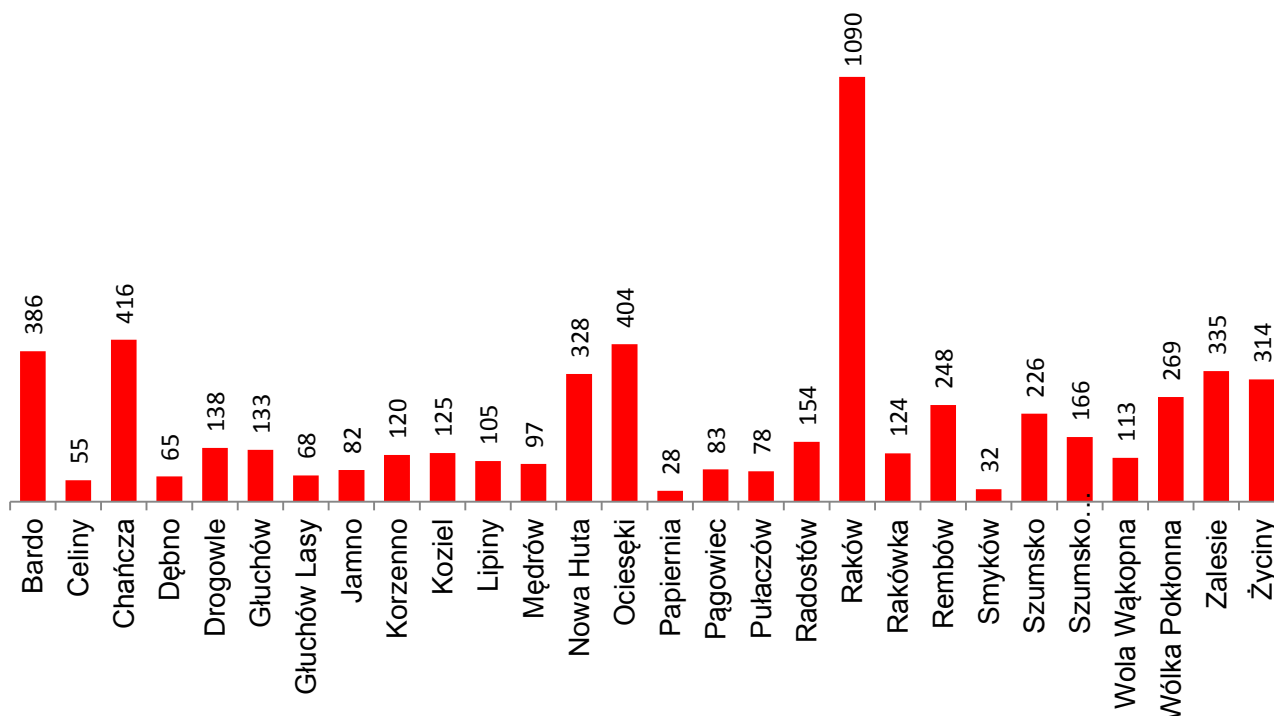
Rysunek 2. Sołectwa gminy Raków

Źródło: strona internetowa Urzędu Gminy Raków, www.rakow.pl.

Gminę tworzy 28 sołectw. Sołectwem o największej liczbie mieszkańców jest Raków i liczy 1090 mieszkańców na koniec 2015 r., natomiast najmniejszym Papiernia (28 mieszkańców) Liczbę mieszkańców w poszczególnych sołectwach przedstawia poniższy wykres.

Rysunek 3. Liczba mieszkańców w poszczególnych sołectwach gminy Raków (2015)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Stanu Cywilnego Gminy Raków.

W gminie przeważa zabudowa jednorodzinna i zagrodowa. Miejscowości w gminie charakteryzują się zróżnicowaną gęstością zabudowy. W części miejscowości (np. Raków, Chańcza) zabudowa jest zwarta, a w niektórych bardzo rozrzucona (np. Bardo, Zalesie).

1.1.3. Opis zasobów naturalnych i kulturowych

Prawie dwie trzecie powierzchni gminy Raków stanowią obszary chronione – są to tereny Cisowsko-Orłowińskiego Parku Krajobrazowego i jego otuliny oraz Chmielnicko-Szydłowieckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Największym walorem Cisowsko - Orłowińskiego Parku Krajobrazowego jest przyroda – pod względem różnorodności botanicznej przewyższa on Świętokrzyski Park Narodowy. W jego obszarze stwierdzono wiele gatunków roślin objętych ochroną oraz gatunki roślin rzadkich. Środowisko leśne stanowi ostoję dla wielu zwierząt, wśród których można spotkać liczne jelenie, sarny, dziki, borsuki, a także łosie i cietrzewie. Stwierdzono również obecność ptaka charakterystycznego dla tajgi - zięby jer. W 1985 roku teren parku wybrano do reintrodukcji bobra europejskiego na Kielecczyźnie, który od tego czasu założył tu wiele nowych stanowisk.

Na obszarze Gminy Raków można dostrzec fragment bogatej przeszłości geologicznej Gór Świętokrzyskich. Północna jej część to wzniesienia należące do Pasma Orłowińskiego i Pasma Ociesęckiego, zbudowane z utworów paleozoicznych (głównie pochodzących z kambru piaskowców, mułowców, iłowców i łupków). Lokalnie występują także utwory pochodzące z ordowiku, syluru i dewonu. W paleozoiku miały miejsce zjawiska wulkaniczne, o czym świadczą odsłonięcia diabazytów w rezerwacie Prągowiec w miejscowości Bardo.

Najwyższym punktem z tych wzniesień to Góra Zamczysko 427 m n.p.m. Doliny rzeczne i wąwozy wytworzyły się na ogół w pęknięciach tektonicznych lub zostały wyżłobione w podatnych na erozję skałach i glebach. Pozostałością zlodowaceń plejstoceńskich są płyty glin zwałowych, pisaki oraz pokrywy lessowe. Do najmłodszych osadów należą – występujące w dolinie rzek – mady, piaski oraz torfy. Największą część gminy zajmują utwory czwartorzędowe. Na obszarze gminy ustanowionych jest wiele pomników przyrody ożywionej jak cis, sosna pospolita, jałowiec pospolity, dąb szypułkowy oraz pomników przyrody nieożywionej jak głazy narzutowe, skały i skałki, odsłonięcia i profile geologiczne, wykopy, odsłonięcia stokowe, użytki ekologiczne, wydma leśna.

Na terenie gminy znajduje się część największego na kielecczyźnie zbiornika wodnego – Chańcza. Został on oddany do eksploatacji w 1984 roku jako zbiornik retencyjny, jego powierzchnia (przy maksymalnym poziomie wód) wynosi 457 ha, a pojemność całkowita 24 mln m³. Główne zadania jakie pełni to:

- ❖ zabezpieczenie aktualnych potrzeb wodnych użytkowników poniżej zbiornika w tym w szczególności: Kopalni i Zakładów Chemicznych Siarki „Siarkopol” w Grzybowie, Stadniny koni w Kurozwękach i Gospodarstw Rybackich w Zaklikowie,
- ❖ zabezpieczenie potrzeb wodnych przy zaporowego ośrodka zarybieniowego Polskiego Związku Wędkarskiego,
- ❖ redukcja fal powodziowych,
- ❖ turystyka i rekreacja,
- ❖ umożliwianie produkcji energii elektrycznej.²

Rysunek 4. Zalew Chańcza

Źródło: Strona internetowa Urzędu Gminy Raków, www.rakow.pl.

² Strona internetowa Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie, www.krakow.rzgw.gov.pl.

Gmina nie posiada jednak nieruchomości nad zalewem (za wyjątkiem działki, na której znajduje się oczyszczalnia ścieków) – tereny te znajdują się w posiadaniu osób prywatnych, co utrudnia zagospodarowanie zalewu dla celów turystyki i rekreacji.

Wartościowe na terenie gminy są również obiekty kulturowe do których zalicza się zabytkowe układy urbanistyczne w miejscowościach Dębno i Raków. Interesujące pod względem architektonicznym kościoły znajdują się w Bardzie, Rakowie (dwie świątynie z XVII w.), Szumsku (z XVII w.) oraz miejscowości Drogowle (z XVII w.). W czasach, gdy w Rakowie dominowali arianie kościół w Drogowlach, ufundowany przez biskupa krakowskiego, stał się pierwszą parafią katolicką dla mieszkańców wsi oraz miasta Rakowa i osady Dębno.

Rysunek 5. Zabytkowy kościół Św. Trójcy w Rakowie

Źródło: www.fotopolska.eu.

Należy wspomnieć, że od momentu założenia miasta Raków w 1567 roku panowała tu pełna tolerancja religijna, przez co tereny gminy stały się centrum życia Braci Polskich (arian). Przez następne 100 lat Raków i jego okolice prężnie się rozwijały, aż do nasilenia się procesów kontrreformacyjnych na terenie Polski. Z tamtych czasów ocalał jeden budynek – tzw. „Dom Wójta” obecnie poddawany rewitalizacji.

1.2. Sfera społeczna

Analiza sfery społecznej skupia się na badaniu czynników takich jak zmiany demograficzne, sytuacja na lokalnym rynku pracy, główne problemy społeczne oraz aktywność społeczna i kulturalna mieszkańców gminy. Aspekty te mają istotne znaczenie dla potencjału rozwojowego gminy, zarówno w bliskiej, jak i w dalekiej, kilkunasto-, a nawet kilkudziesięcioletniej perspektywie.

1.2.1. Demografia

Liczba ludności

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych) w 2012 roku liczba ludności gminy Raków wynosiła 5797 osób czyli 2,8% ludności powiatu kieleckiego. Z powodu ujemnego przyrostu naturalnego i salda migracji, liczba mieszkańców zmniejsza się od 2004 r. Według stanu na koniec 2015 r. liczba ludności gminy Raków wynosi 5780 osób.

Przyrost naturalny

W ostatnich latach (2004-2012) liczba rodzących się dzieci na terenie gminy (urodzenia żywe) wahała się między 44 a 63, co przy liczbie zgonów 68-91 skutkowało ujemnym przyrostem naturalnym na poziomie od -0,2% do -0,8%. W 2015 r. liczba urodzeń wynosiła 47 osób, natomiast liczba zgonów 81 osób.

Migracje

Ujemny przyrost naturalny potęgowany jest dodatkowo przez ujemne saldo migracji: w latach 2004-2012 z terenu gminy wymeldowało się na stałe 638 osób. W tym czasie gmina zyskała 470 nowych mieszkańców, z których większość (281 osób) zameldowało się z miast. Saldo migracji w tym okresie wyniosło -168 osób. Główną przyczyną emigracji z terenu gminy jest brak pracy i podaży usług. Trudno ustalić saldo migracji w 2015 roku z uwagi na brak danych w zakresie wymeldowanych mieszkańców w innych Urzędach.

Gęstość zaludnienia

Ze względu na stosunkowo dużą powierzchnię gminy przy jednoczesnej niewielkiej liczbie ludności, gęstość zaludnienia w gminie Raków jest najniższa w powiecie oraz czterokrotnie niższa niż ogółem w kraju, i wynosi 30,3 os./km².

Struktura wiekowa

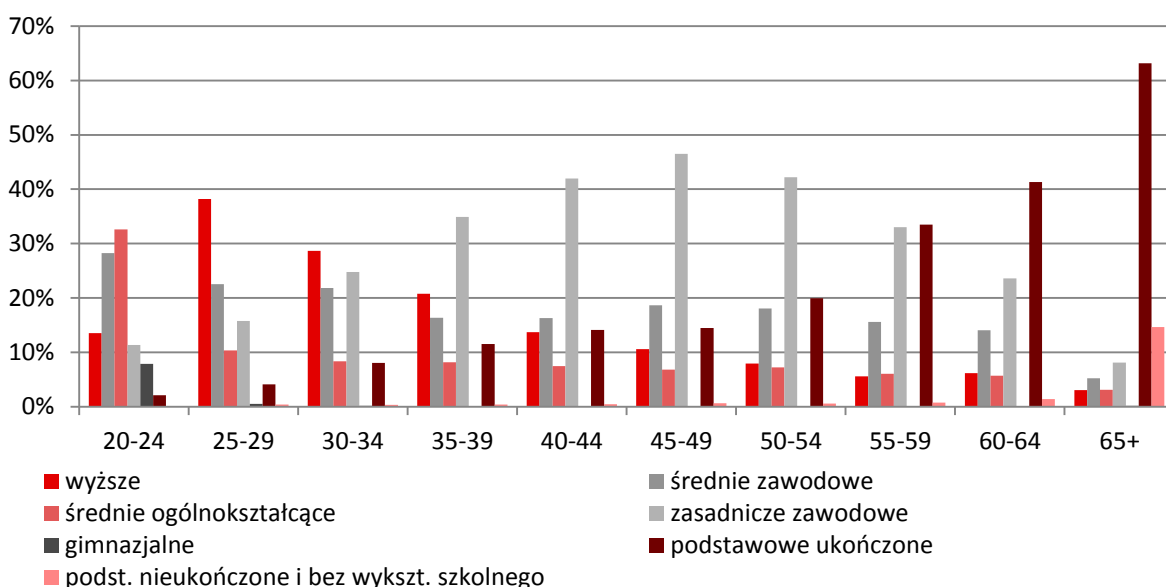
Struktura wiekowa ludności gminy nie jest korzystna znaczna część mieszkańców ma 65 lub więcej lat, zaś dzieci i młodzież (do lat 19) to zaledwie ok. 20% ogółu ludności. Stosunkowo duży jest też udział osób w wieku 60+ i w najbliższych latach przechodzić będą na emeryturę. Według stanu na koniec 2015 roku 20% mieszkańców osiągnęło wiek emerytalny (t.j. kobieta pow. 60 i mężczyzna pow. 65 lat). Ta sytuacja znajduje odbicie w wartości współczynnika obciążenia demograficznego (liczba osób w wieku nieprodukcyjnym przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym), który na koniec 2015 roku osiągnął wartość 64,5 i ma tendencję rosnącą.

1.2.2. Poziom wykształcenia

Aktualne dane dotyczące poziomu wykształcenia ludności pochodzą z Narodowego Spisu Powszechnego przeprowadzonego w 2011 roku przez Główny Urząd Statystyczny. Dane są

dostępne na poziomie powiatów. Analizując poziom wykształcenia w poszczególnych grupach wiekowych widać trzy kohorty: osoby urodzone przed 1956 rokiem, większość których ukończyło szkołę podstawową; osoby urodzone w latach 1956-1972, wśród których najwięcej jest osób legitymujących się wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz mieszkańcy w wieku poniżej 35 lat, wśród których dominuje wykształcenie wyższe. Najmłodsza grupa osób (20-24 lata) to najczęściej absolwenci szkół średnich ogólnokształcących, kontynuujący naukę w szkołach wyższych.

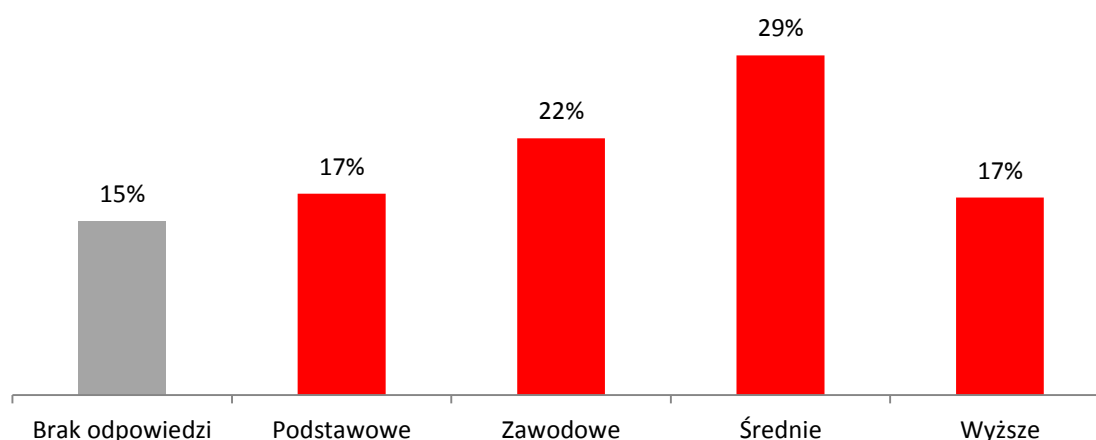
Rysunek 6. Wykształcenie mieszkańców powiatu kieleckiego w grupach wiekowych (2011)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (Narodowy Spis Powszechny 2011).

Zgodnie z wynikami przeprowadzonej ankiety w gminie Raków największy udział stanowią mieszkańcy z wykształceniem średnim (29%). Drugą pod względem liczebności grupą są osoby po ukończonej szkole zawodowej.

Rysunek 7. Respondenci przeprowadzonej ankiety według wykształcenia (2014)

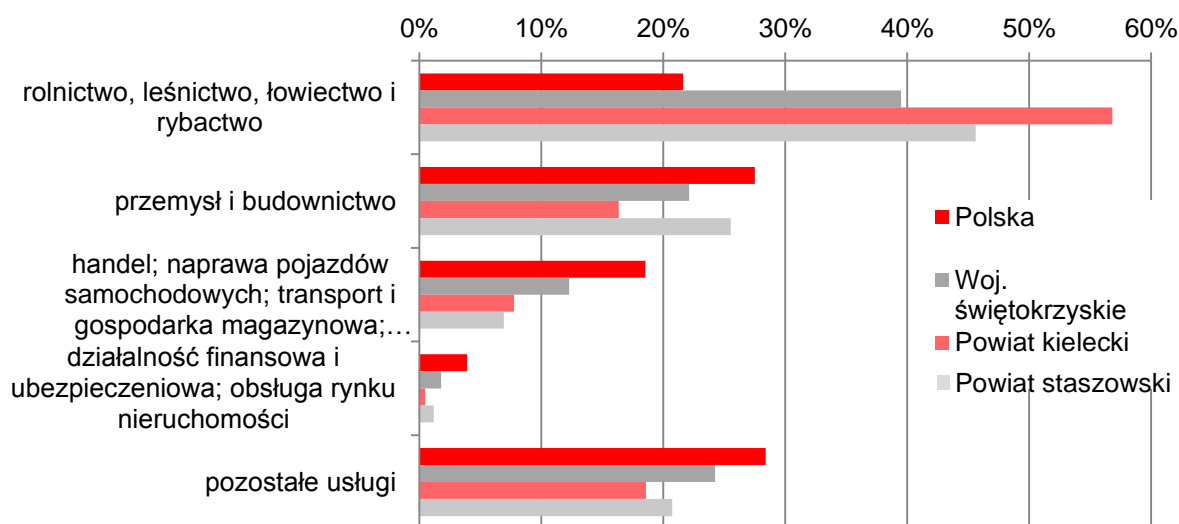
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety.

1.2.3. Rynek pracy

Struktura zatrudnienia

Najbardziej szczegółowe dane GUS dotyczące struktury zatrudnienia dotyczą sytuacji w powiecie³. Analiza danych na tym poziomie jest jednak uzasadniona, gdyż duża część mieszkańców gminy znajduje zatrudnienie w dużych okolicznych miastach: Kielcach i Staszowie, w których jest najwięcej zakładów pracy. Na poniższym wykresie przedstawiono strukturę rynku pracy (według liczby zatrudnionych) w powiecie kieleckim oraz w sąsiednim powiecie staszowskim (z Rakowa do Staszowa jest 2,5-krotnie bliżej niż do Kielc). Struktura rynku pracy w tych dwóch powiatach znacząco się różni: choć w obu powiatach dominuje rolnictwo, to w powiecie staszowskim znacznie większą rolę odgrywa przemysł.

Rysunek 8. Struktura rynku pracy według liczby zatrudnionych (2012)

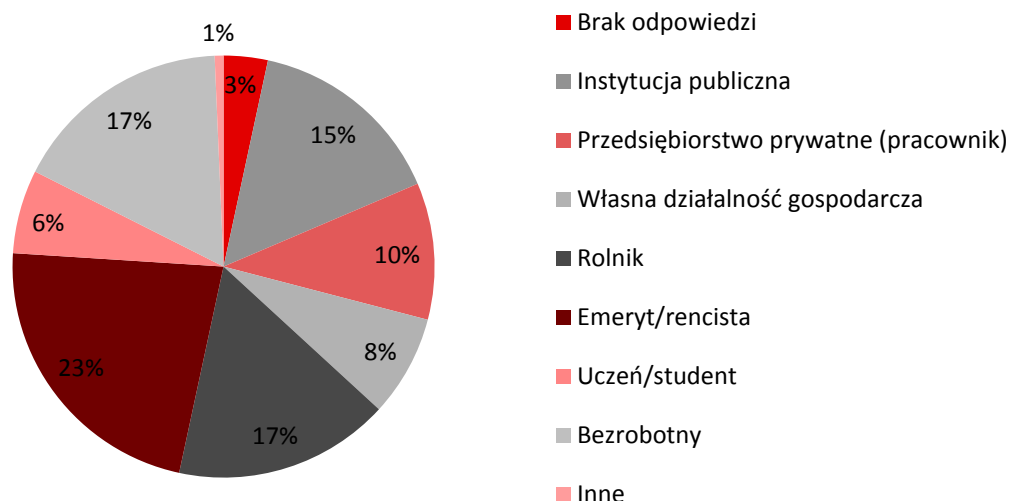
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (Bank Danych Lokalnych).

Lokalny rynek pracy charakteryzuje się dużą sezonowością - dotyczy to przede wszystkim zatrudnionych w rolnictwie i budownictwie. Częstym zjawiskiem w gminie są również sezonowe wyjazdy do pracy.

W przeprowadzonej ankiecie spytano mieszkańców o ich miejsce zatrudnienia – rodzaj organizacji oraz lokalizację wykonywanej pracy. Najliczniejszą grupą osób stanowili emeryci i renciści (23%), niewiele mniej licznie reprezentowani byli rolnicy oraz bezrobotni (po około 17%).

Rysunek 9. Miejsce zatrudnienia respondentów przeprowadzonej ankiety (2014)

³ Prezentowane na poniższym wykresie dane nie obejmują zatrudnionych w tzw. mikroprzedsiębiorstwach zatrudniających 9 i mniej osób, duchownych i pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego. Dane obejmują jednakże rolników prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

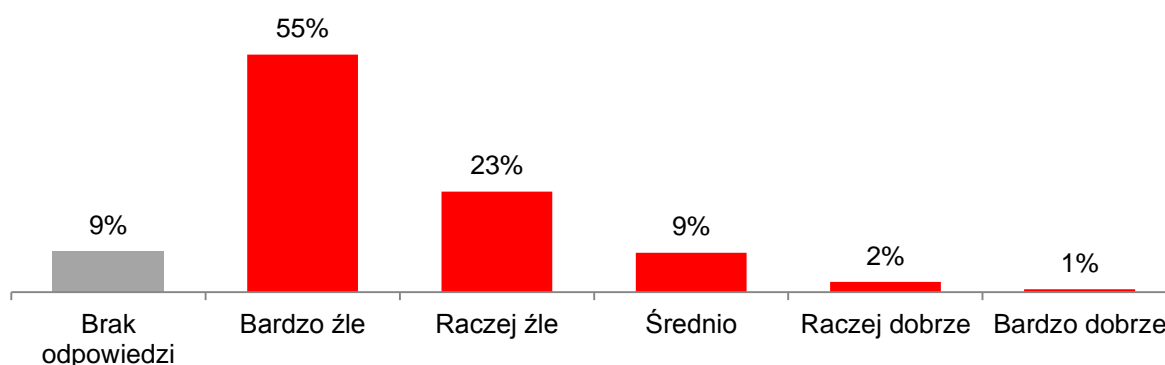
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników przeprowadzonej ankiety.

Niemal dwie trzecie (63%) ankietowanych nie odpowiedziało na pytanie dotyczące miejsca wykonywania działalności (na pytanie to nie odpowiedziało większość emerytów/rencistów, rolników i uczniów/studentów oraz bezrobotnych). Pozostałe osoby w większości pracują na terenie gminy (26%), poza gminą pracuje jedynie 11% respondentów. W większości osoby te dojeżdżają do Kielc, Staszowa i Daleszyc.

Poziom bezrobocie

Bezrobocie i zła sytuacja na rynku pracy są największymi wyzwaniami dla gminy Raków i głównym powodem dalszych problemów społecznych. Co czwarty mieszkaniec wskazuje brak pracy jako główny problem związany z życiem w gminie Raków.

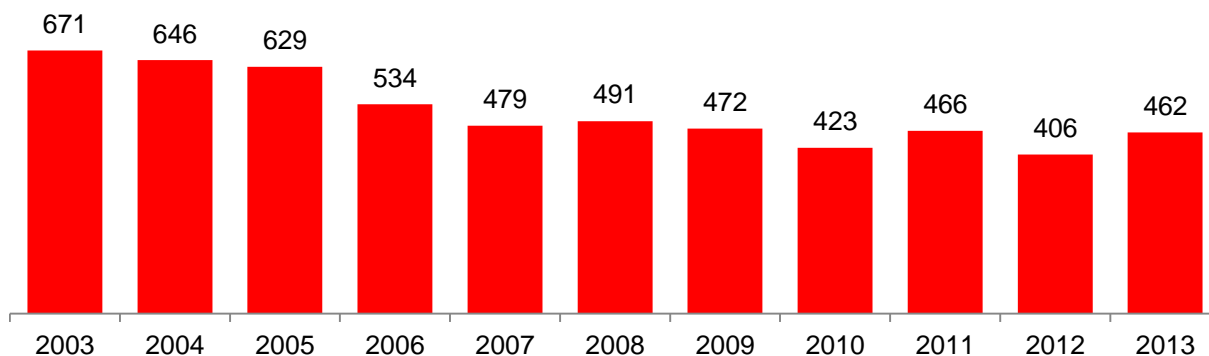
Rysunek 10. Ocena możliwości zdobycia pracy na terenie gminy Raków (2014)

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników przeprowadzonej ankiety.

Powiat kielecki charakteryzuje się bardzo wysoką stopą bezrobocia rejestrowanego: w 2012 roku wynosiła 19,7% (w kraju 13,4%). Na tym tle pozytywnie wyróżnia się gmina Raków, w której w ciągu ostatnich 10 lat liczba bezrobotnych spadła o ponad 30%. Na koniec 2013 roku liczba bezrobotnych wynosiła 462 osoby, a stopa bezrobocia 17%, w powiecie 20,6%.

Rysunek 11. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w gminie Raków na koniec roku (2003-2013)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (Bank Danych Lokalnych) i Powiatowego Urzędu Pracy w Kielcach.

W 2015 roku bez pracy pozostawało ok.400 mieszkańców gminy. Najwięcej, bo 225 osób bezrobotnych jest w wieku 18 – 44 lat, co stanowi 56 % zarejestrowanych bezrobotnych. Mimo spadkowego trendu liczby bezrobotnych nadal wysoki jest ich udział (14%) w liczbie osób w wieku produkcyjnym. Niepokojący jest ponadto udział osób długotrwale pozostających bez pracy. W 2015 roku stanowił 20% wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych. Osoby te są szczególnie zagrożone wykluczeniem społecznym. Dokładna liczba bezrobotnych waha się ze względu na sezonowość lokalnego rynku pracy.

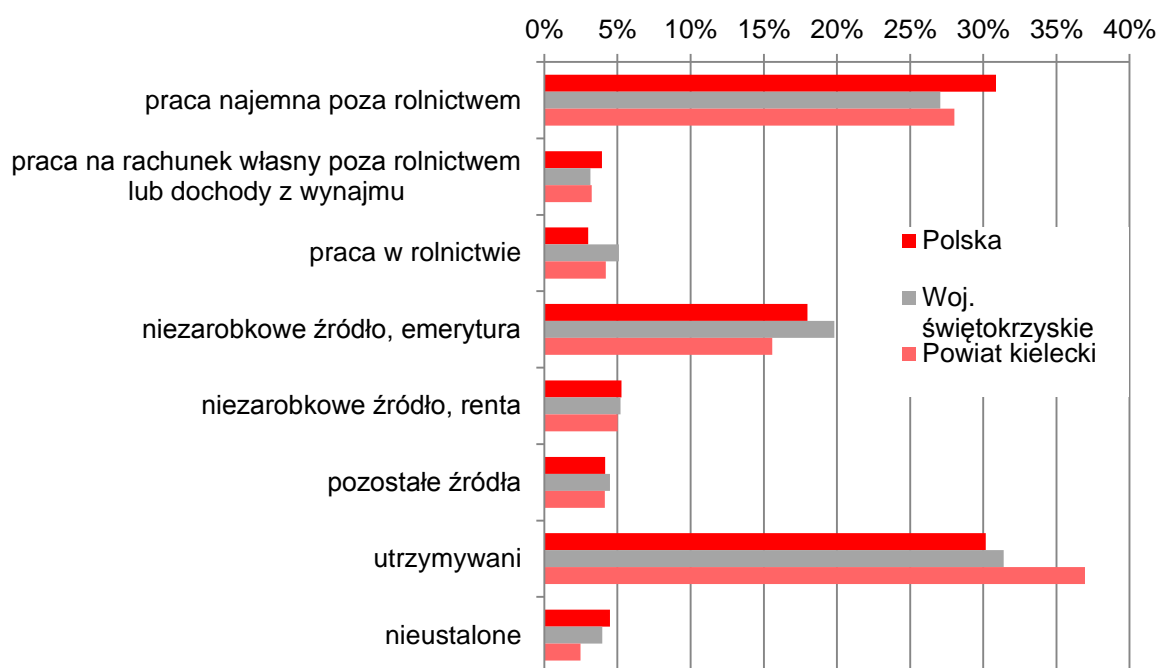
Choć przeciwdziałanie bezrobociu i aktywizacja lokalnego rynku pracy jest zadaniem samorządu powiatowego, to Gmina i jej jednostki organizacyjne uczestniczą w tych działaniach, współpracując m.in. z Powiatowym Urzędem Pracy w Kielcach.

Źródła utrzymania

Dane dotyczące źródeł utrzymania Polaków pochodzą z Narodowego Spisu Powszechnego przeprowadzonego w 2011 roku i dotyczą powiatów. Jak widać na poniższym wykresie, największa grupa (37% ogółu) to osoby pozostające na czymś utrzymaniu, przede wszystkim dzieci i młodzież. Ponad jedna czwarta ludności utrzymuje się z pracy najmniej poza rolnictwem (28%). Głównym źródłem dochodu 20% mieszkańców powiatu kieleckiego jest emerytura lub renta. Z własnej działalności gospodarczej utrzymuje się 3% mieszkańców, zaś z pracy w rolnictwie 4%. Można szacować, że w przypadku gminy wiejskiej o dużej roli rolnictwa, a taką jest gmina Raków, udział osób utrzymujących się z pracy w rolnictwie jest większy⁴.

⁴ Należy również podkreślić, że członkowie rodzin będący na utrzymaniu osób pracujących zostały sklasyfikowane w grupie „utrzymywani” jako jedna grupa, choć źródła ich utrzymania mogą być różne.

Rysunek 12. Główne źródła utrzymania Polaków (2011)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (Narodowy Spis Powszechny 2011).

Dochody gospodarstw domowych

Jedna trzecia mieszkańców, ocenia swoją sytuację materialną średnio - „wystarcza nam od pierwszego do pierwszego”, zaś 23% respondentów ankiety oceniło ją powyżej przeciętnej. Jedna czwarta mieszkańców wstrzymała się od odpowiedzi.

Rysunek 13. Jak ocenia Pan/Pani w sytuację materialną swojego gospodarstwa domowego? (2014)

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników przeprowadzonej ankiety.

1.2.4. Pomoc społeczna

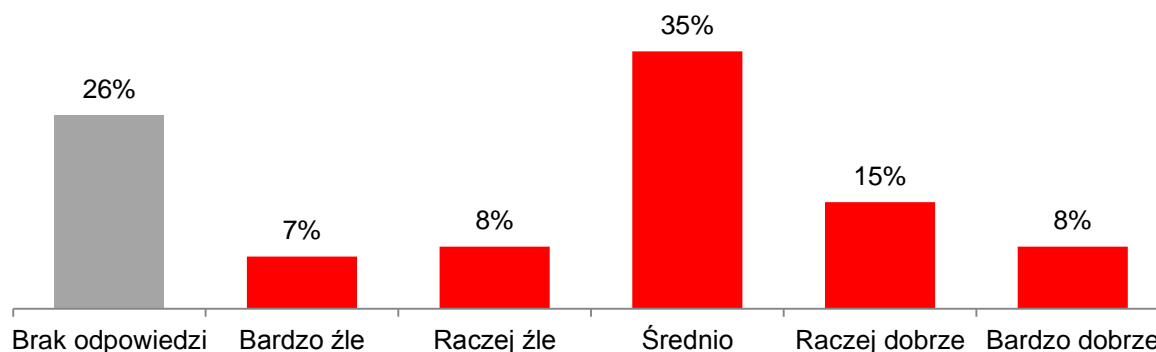
Do zadań własnych gminy z zakresu pomocy społecznej należy:

- ❖ udzielanie schronienia, zapewnienie posiłków oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym,
- ❖ przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych i celowych,
- ❖ organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych,
- ❖ prowadzenie i zapewnienie miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego lub mieszkaniach chronionych,
- ❖ dożywianie dzieci,
- ❖ sprawianie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym,
- ❖ kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu.

Zadania te realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rakowie. W 2015 roku wsparciem objęto 430 rodzin i 1198 osób w tych rodzinach. Główną przyczyną objęcia wsparciem jest bezrobocie (45% rodzin), ubóstwo (32%), niepełnosprawność (18%), długotrwała lub ciężka choroba (8%), bezradność (7%) i alkoholizm (4%). Rocznie, pracownicy GOPS przeprowadzają około 400 wywiadów środowiskowych. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej prowadzi również działania mające na celu aktywizację i integrację osób szczególnie zagrożonych wykluczeniem społecznym, realizując różne projekty finansowane z funduszy unijnych. Na terenie gminy nie ma domu pomocy społecznej, więc Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej kieruje osoby starsze, wymagające całodobowej opieki do ośrodków na terenie innych gmin województwa. Obecnie w domach pomocy społecznej przebywa dziewięć osób. Nadal trwa budowa domu pomocy społecznej w Korzenniu, prowadzona przez Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Świątokrzyskie Centrum Zdrowia Psychicznego”⁵. Termin rozpoczęcia jego działalności planowany był na 2014 rok.

Mieszkańców biorących udział w badaniu ankietowym poproszono o ocenę dostępności opieki społecznej i działalności gminnych instytucji pomocy społecznej. Ponad jedna trzecia respondentów udzieliła średniej oceny. Więcej było ocen pozytywnych działalności instytucji gminnych niż negatywnych.

Rysunek 14. Wyniki ankiety: jak ocenia Pani/Pan działalność instytucji opieki społecznej w gminie Raków? (2014)

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników przeprowadzonej ankiety.

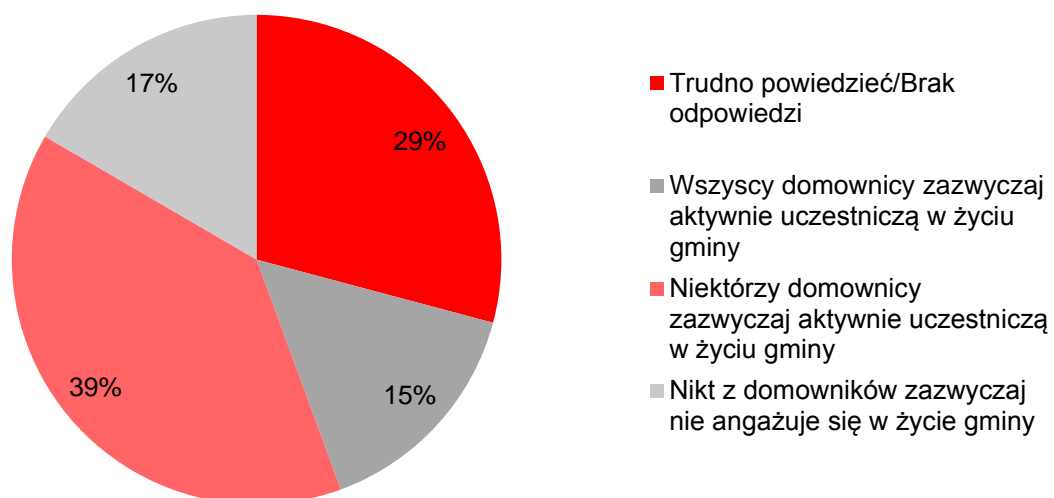
⁵ Por. strona internetowa NZOZ Świątokrzyskie Centrum Zdrowia Psychicznego, <http://www.sczp.pl/dps.php>.

Pozostałe pytania o pomoc udzielaną przez instytucje gminne i organizacje społeczne, o dostosowanie budynków gminnych do potrzeb osób niepełnosprawnych czy o zainteresowanie problemami osób starszych uzyskały oceny bliskie średniej (2,8-3,2), a rozkład ocen był w przybliżeniu symetryczny.

1.2.5. Uczestnictwo w kulturze

Mieszkańcy gminy Raków chętnie angażują się w życie kulturalne i społeczne gminy, i uczestniczą w organizowanych imprezach i wydarzeniach. Ponad połowa ankietowanych mieszkańców zadeklarowała, że wszyscy lub przynajmniej część domowników aktywnie uczestniczą w życiu gminy. Zdecydowaną odpowiedź negatywną wskazał mniej niż jeden na pięciu pytanym.

Rysunek 15. Zaangażowanie mieszkańców w życie gminy

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników przeprowadzonej ankiety.

Na terenie gminy funkcjonują liczne Koła Gospodyń Wiejskich, których członkinie kultywują i przekazują tradycje lokalne. Koła działają m.in. w Bardzie, Celinach, Nowej Hucie, Szumsku, Mędrowie, Ocieskach, Radostów, Woli Wąkopnej i Życinach.

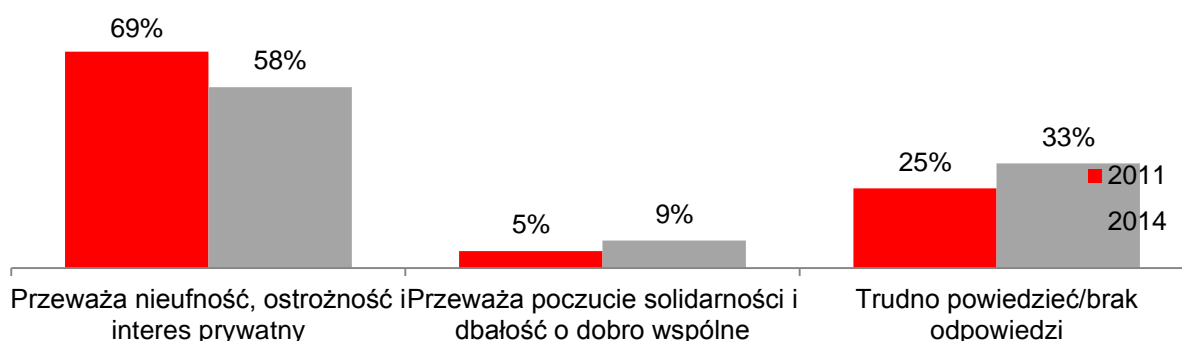
Na terenie gminy organizowane są cykliczne imprezy, z których najbardziej znaną jest organizowana pod hasłem: „W dzień świętej Tekli ziemniaki będziemy piekli”. Co roku w trzecią niedzielę września mieszkańcy gminy oraz goście spoza gminy spotykają się licznie przy ogniskach i pieką ziemniaki. Spotkanie jest okazją do kultywowania tradycji lokalnej, organizowany jest program artystyczny, konkursy oraz stoiska wystawiennicze lokalnych produktów i usług. Całodniowy festyn kończy się zazwyczaj koncertem znanej gwiazdy estradowej i zabawą taneczną.

1.2.6. Kapitał społeczny

Wartość relacji międzyludzkich, wzajemnego zaufania oraz aktywności społecznej to kapitał społeczny, dzięki któremu wspólnota mieszkańców może osiągać korzyści ekonomiczne i społeczne. W badaniu ankietowym przeprowadzonym wśród mieszkańców gminy spytano respondentów o wartości przeważające ich zdaniem w relacjach międzyludzkich. Poniższy wykres przedstawia wyniki ankiety z 2011 roku (takie samo pytanie zadano mieszkańcom opracowując poprzednią strategię) i z 2014 roku. Choć wyniki nadal nie są zadowalające, bo aż 58% mieszkańców uważa, że przeważa nieufność i dbałość o interes prywatny, to jednak

wskazują na poprawę, która zaszła w ciągu ostatnich trzech lat. Prawie dwukrotnie więcej osób uważa, że przeważa poczucie solidarności i dbałość o dobro wspólne.

Rysunek 16. Relacje między ludźmi na terenie gminy Raków (2011, 2014)

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników przeprowadzonych ankiet (2011 i 2014).

Organizacje pozarządowe

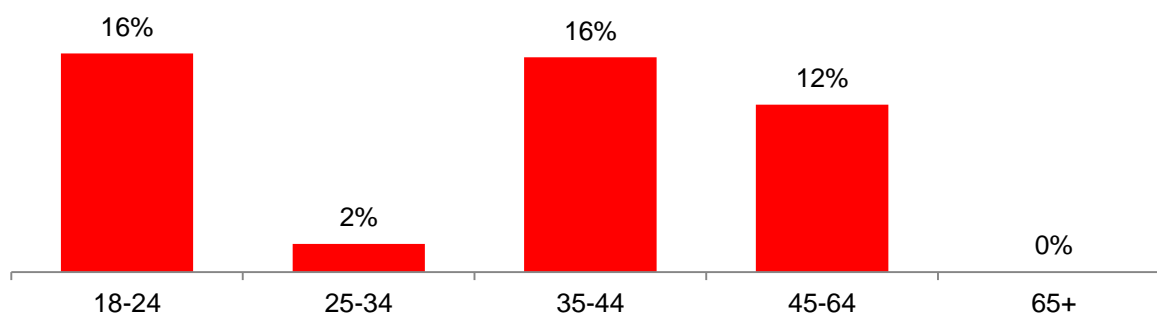
Wynikiem aktywności mieszkańców z terenu gminy jest działalność organizacji społecznych. Samodzielne organizowanie się społeczności lokalnych celem realizacji określonych zadań i zamierzeń jest przykładem oddolnego tworzenia się struktur typowych dla społeczeństwa obywatelskiego. Na terenie gminy Raków funkcjonują:

- ❖ Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Rakowskiej i Regionu Świętokrzyskiego;
- ❖ Gminne Towarzystwo Sportowe;
- ❖ siedem jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej (w Bardzie, Celinach, Chańcy, Ociesękach, Rakowie, Szumsku i Woli Wąkopnej);
- ❖ dziewięć Kół Gospodyń Wiejskich;
- ❖ Stowarzyszenie Agroturystyczne „Dolina Czarnej”;
- ❖ Gminny Uczniowski Ludowy Klub Sportowy „Madej: w Ociesękach;
- ❖ Klub Młodych Przewodników im. Tadeusza Bernata;
- ❖ Parafialne Koło Caritas w Rakowie;
- ❖ Rakowskie Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne „Źródło”;
- ❖ Stowarzyszenie Dolina Piastowska „Wrębów” w Rembowie;
- ❖ Stowarzyszenie Tradycja i Nowoczesność w Celinach;
- ❖ Stowarzyszenie Aktywnych Serc;
- ❖ Nieformalna Grupa Wspierania Aktywności Lokalnej wsi Chańcza.
- ❖ Stowarzyszenie Młodych Życiny.

W świetle wyników przeprowadzonej ankiety w organizacjach społecznych i pozarządowych działa 11% mieszkańców (9% w jednostkach lokalnych oraz 5% w ponadlokalnych⁶).

⁶ Część osób działa zarówno w organizacjach o zasięgu lokalnym, jak i ponadlokalnym.

Rysunek 17. Udział mieszkańców działających w lokalnej lub ponadlokalnej organizacji społecznej lub pozarządowej w poszczególnych grupach wiekowych (2014)

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników przeprowadzonej ankiety.

Najbardziej aktywni są mieszkańcy poniżej 24 roku życia oraz w wieku od 35 do 44 lat. Najmniej zaangażowane są osoby pomiędzy 25 a 34 rokiem życia oraz starsze niż 65 lat. Mieszkańców, którzy nie działają w organizacjach społecznych lub pozarządowych poproszono o wskazanie powodu. Dla ponad 41% ograniczeniem jest brak czasu, dalej w kolejności są: brak organizacji funkcjonującej w obszarze ich zainteresowań (27%), brak chęci (13%) oraz przekonanie o braku sensu takich działań (12%). Z innych powodów, w tym np. złego stanu zdrowia i zaawansowanego wieku w działalność pozarządową nie angażuje się 6% mieszkańców.

Mieszkańcy pozytywnie oceniają współpracę władz gminy z organizacjami społecznymi i pozarządowymi – bardzo dobrze i raczej dobrze współdziałanie to oceniło 38% mieszkańców aktywnych w działalności pozarządowej oraz 22% wszystkich ankietowanych. Wyższe oceny od osób zaangażowanych świadczą o faktycznie udanej kooperacji.

Zainteresowanie i zaangażowanie mieszkańców w życie gminy

Z przeprowadzonej wśród mieszkańców ankiety wynika, że mieszkańcy raczej interesują się sprawami gminy i uczestniczą w życiu lokalnej społeczności. Poproszeni o ocenę własnego zainteresowania tym co się dzieje na terenie gminy ankietowani udzielili przeciętnej odpowiedzi 3,4 (w skali pięciostopniowej 1-5, gdzie 1 jest ocena najslabszą, a 5 najlepszą). Najbardziej zainteresowani są ludzie młodzi, w wieku 18-24 lata (przeciętna ocena 3,6), najmniej natomiast osoby powyżej 65 roku życia (3,1). Większość respondentów w ciągu ostatnich trzech miesięcy rozmawiała z sąsiadami lub innymi osobami na tematy związane z gminą Raków. Popularność poszczególnych form pozyskiwania informacji o sprawach gminy przedstawia poniższy wykres.

Rysunek 18. Odsetek pozytywnych odpowiedzi na pytanie: czy w ciągu ostatnich trzech miesięcy zdarzyło się Panu/Pani... (2014)

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników przeprowadzonej ankiety.

Aktywność wyborcza

O zaangażowaniu mieszkańców w sprawy społeczności świadczy także frekwencja wyborcza. Podczas wyborów samorządowych w 2010 r. frekwencja ta wyniosła aż 63,52% czyli ponad 16 punktów procentowych więcej niż średnia w kraju, co świadczy o wyjątkowym zaangażowaniu mieszkańców w sprawy lokalne. Znaczco mniej osób poszło do urn podczas wyborów parlamentarnych – frekwencja w gminie wyniosła wtedy jedynie 39,78% czyli o 11 punktów procentowych mniej niż w całym kraju. Także w wyborach do parlamentu europejskiego w 2014 r. frekwencja w gminie była niższa niż w kraju i wyniosła odpowiednio 19,95% i 23,83%. W wyborach samorządowych w 2014 r. frekwencja wyborcza w gminie wynosiła 55,75% , a w wyborach do Sejmu i Senatu w 2015 r. – 11,88%.

1.3. Sfera gospodarcza

Gmina Raków ma charakter rolniczo-leśny. Nie ma tu żadnych dużych zakładów przemysłowych, dzięki czemu bogactwem gminy jest nieskażone środowisko naturalne. Ze względu na obszary chronione, w gminie nie ma perspektywy rozwoju tradycyjnego przemysłu. Możliwym kierunkiem rozwoju jest produkcja biomasy - dużym potencjalnym odbiorcą jest Elektrownia Połaniec, w której w 2013 roku otwarto zielony blok energetyczny o mocy 205 MW. Jest to obecnie największe w Polsce pojedyncze źródło energii odnawialnej⁷.

W przeprowadzonych badaniach ankietowych spytano mieszkańców i przedsiębiorców o czynniki kształtujące atrakcyjność gospodarczą gminy Raków. Najczęściej wymieniano korzystne położenie geograficzne (dostępność transportowa) oraz warunki przyrodnicze (w tym zalew Chańcza) podnoszące atrakcyjność turystyczną gminy. Na obraz gminy pozytywny wpływ ma również rewitalizacja rynku w Rakowie oraz wykorzystanie środków unijnych. Najczęściej wymieniane czynniki negatywnie wpływające na atrakcyjność gospodarczą gminy, to brak dużych zakładów pracy oraz niedostateczna sieć transportu zbiorowego.

⁷ Dane PAP, cyt. za:

<http://www.cire.pl/item,77086,1,0,0,0,0,0,w-polancu-otwarto-zielony-blok-energetyczny.html>.

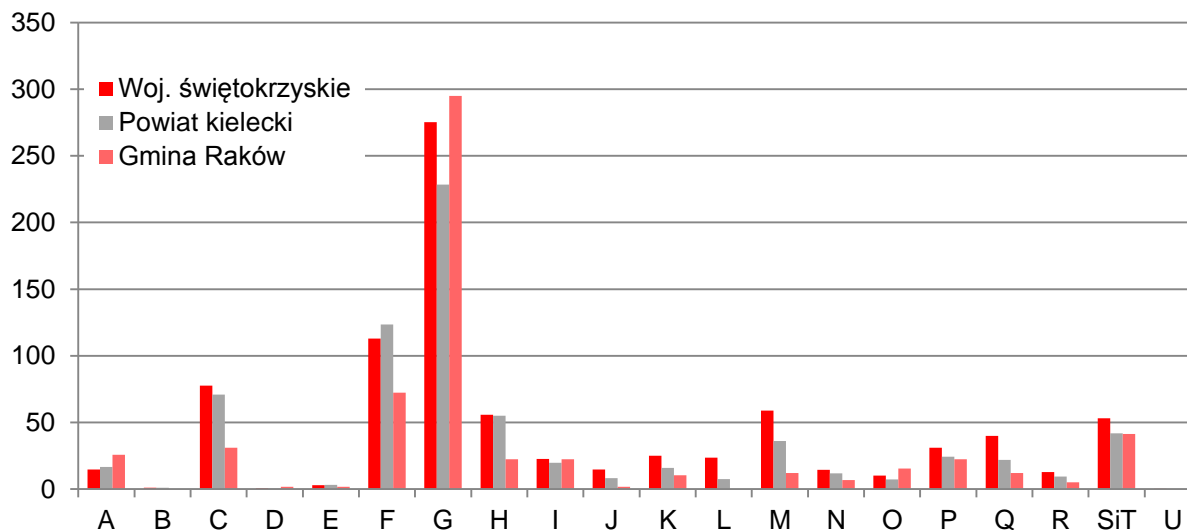
1.3.1. Przedsiębiorczość

Liczba podmiotów gospodarczych

Na terenie gminy zarejestrowanych jest 348 podmiotów gospodarczych (dane REGON nieuwzględniające osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie). W przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców daje to 600 podmiotów czyli mniej niż średnio w powiecie (704), województwie (848) i kraju (1032). Przedsiębiorczość mierzy się również wskaźnikiem liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym. W gminie Raków wartość wskaźnika to 8,0 czyli mniej niż w powiecie 9,1 i w województwie 10,5. W latach 2013 - 2015 liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w gminie Raków wynosiła odpowiednio - 33,- 24,- 28. Na koniec 2015 roku ilość wpisów dla głównego miejsca wykonywania działalności wynosiła 277 podmiotów (dane z systemu CEIDG). Informacja może nie uwzględniać wszystkich wpisów zmigrowanych z systemu SAGET, jeśli te zawierały niepełne lub niewłaściwe dane adresowe.

Na terenie gminy zarejestrowanych jest stosunkowo dużo (na tle powiatu i województwa) firm branży rolniczej (sekcja A). Należy podkreślić, że na wykresie nie uwzględniono indywidualnych gospodarstw rolniczych. Więcej niż przeciętnie w regionie jest tu również firm branży handlowej (sekcja G). Dla struktury gospodarczej gminy duże znaczenie mają liczne przedsiębiorstwa branży budowlanej (sekcja F, 72 firmy) i przetwórstwa przemysłowego (sekcja C, 31 podmiotów).

Rysunek 19. Liczba podmiotów gospodarczych (REGON) na 10 tys. mieszkańców w 2012 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (REGON).

Objaśnienie symboli: A - rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, B - górnictwo i wydobywanie, C - przetwórstwo przemysłowe, D - wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych, E - dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją, F - budownictwo, G - handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle, H - transport i gospodarka magazynowa, I - działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi, J - informacja i komunikacja, K - działalność finansowa i ubezpieczeniowa, L - działalność związana z obsługą rynku nieruchomości, M - działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, N - działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca, O - administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne, P - edukacja, Q - opieka zdrowotna i pomoc społeczna, R - działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją, S - pozostała działalność usługowa, T - gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników, U - organizacje i zespoły eksterytorialne.

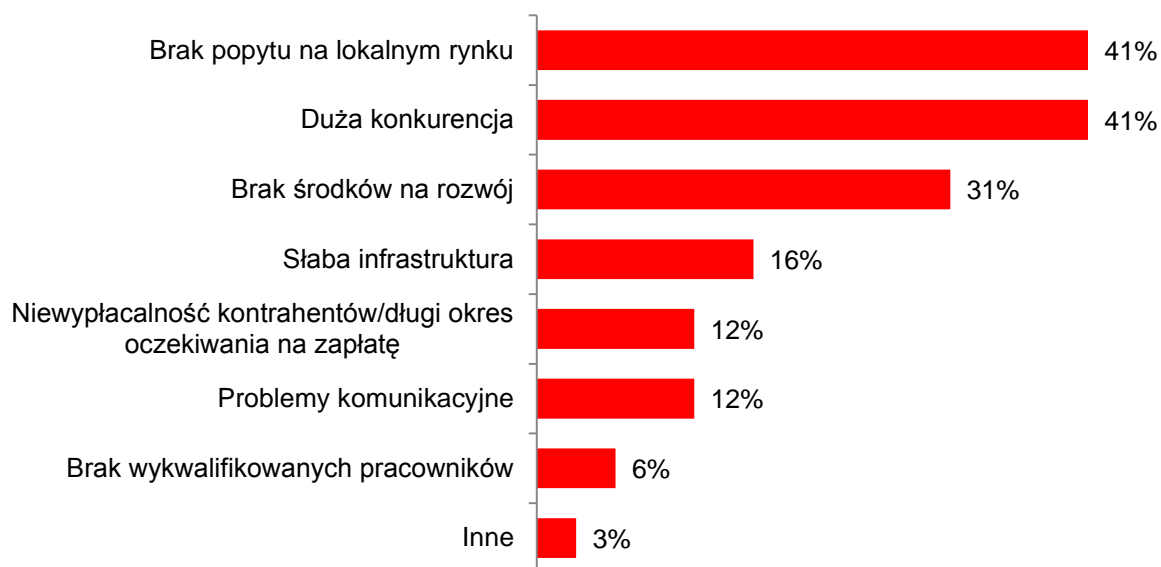
Działania Gminy wspierające przedsiębiorczość

Gmina aktywnie wspiera lokalnych przedsiębiorców m. in. organizując szkolenia i spotkania przedsiębiorców ze specjalistami. W spotkaniach zazwyczaj uczestniczy około 10% zaproszonych aktywnych przedsiębiorców (tj. ok. 20 osób). W Urzędzie Gminy organizowane są również bezpłatne konsultacje, w ramach których przedsiębiorcy mogą uzyskiwać informacje np. w zakresie pozyskiwania środków z funduszy europejskich na dofinansowanie prowadzonej działalności gospodarczej. Z przedsiębiorcami utrzymywany jest stały kontakt telefoniczny i mailowy.

O ocenę wsparcia oferowanego przez Gminę poproszono w ankiecie przedsiębiorców prowadzących działalność na terenie gminy Raków. Średnia ocena wsparcia wyniosła 2,7 (w skali pięciostopniowej 1-5, gdzie 5 oznaczało najlepszą ocenę). Należy jednak pamiętać o ograniczonych możliwościach samorządu gminnego w tym zakresie. Znacznie lepiej (3,7) oceniono sprawność wydawania decyzji i zezwoleń przez urzędników. Tylko 13% ankietowanych przedsiębiorców korzystało z usług instytucji rynku pracy, przede wszystkim zatrudniając pracowników na staże oraz korzystając z dofinansowania rozpoczęcia działalności gospodarczej. 18% ankietowanych przedsiębiorców korzystało z dofinansowania ze środków Unii Europejskiej.

Przedsiębiorców spytano również o główne bariery hamujące rozwój przedsiębiorczości w gminie Raków. 41% ankietowanych wskazało brak popytu na lokalnym rynku oraz dużą konkurencję. Kolejnym ważnym czynnikiem jest brak środków na rozwój działalności. Pełne wyniki (można było wskazać kilka odpowiedzi) przedstawiono na poniższym wykresie.

Rysunek 20. Główne bariery w rozwoju przedsiębiorczości na terenie gminy Raków (2014)

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników przeprowadzonej ankiety.

1.3.2. Rolnictwo

Gmina Raków ma charakter rolniczo-leśny. Obszary występowania gleb dobrych i bardzo dobrych grupują się w północnej i północno-wschodniej części gminy. Są to przede wszystkim gleby wykształcone na podłożu lessowym. Najlepsze gleby klas II i III wykształciły się głównie w północno-wschodniej i częściowo północno-zachodniej części gminy. Są to gleby brunatne właściwe. W północno-wschodniej części gminy występują również bielice właściwe i pseudobielice oraz gleby brunatne wylugowane i kwaśne klas IIIa i IIIb. Na obszarach występowania lessów ulegających silnej erozji, oraz piasków, piasków gliniastych i glin (głównie południowa część gminy) występują gleby klas IV a i IV b. Gleby słabe i bardzo słabe występują na znacznym obszarze środkowej i północno-zachodniej części gminy. Są to gleby lekkie, suche i jałowe, wytworzone z piasków i piasków gliniastych, zaliczane do klas V i VI.

Na terenie gminy jest 1257 gospodarstw rolnych (razem z indywidualnymi⁸), co daje wskaźnik 214 gospodarstw na 1000 mieszkańców, znacznie więcej niż średnio w powiecie (147) i województwie (114). Spośród nich 991 gospodarstw prowadzi działalność rolniczą. Co drugie z nich ma powierzchnię od 1 do 5 ha, a co dziesiąte 10 ha i więcej.

Charakter działalności rolnej uzależniony jest od jakości gleb: w sołectwach w północno-wschodniej części gminy uprawiane są pszenica i jęczmień. Ogółem na terenie gminy dominują uprawy zbóż (59% gospodarstw) i ziemniaków (44% gospodarstw).

Rysunek 21. Krajobraz rolniczy w gminie Raków

Źródło: Strona internetowa Urzędu Gminy Raków, www.rakow.pl.

Hodowla zwierzęca w gminie Raków prowadzona jest na niewielką skalę. Dominuje hodowla bydła i trzody chlewnej, ale w ostatnich latach liczba sztuk tych zwierząt znacząco spadła.

⁸ Dane pochodzą z Powszechnego Spisu Rolnego przeprowadzonego w 2010 roku.

W ostatnich latach coraz popularniejsza wśród właścicieli gospodarstw rolnych jest działalność agroturystyczna. Obecnie na terenie gminy działa około 20 gospodarstw agroturystycznych. Potencjał agroturystyczny gminy podnoszą produkty tradycyjne, które również integrują mieszkańców. Zarejestrowanymi produktami regionalnymi gminy są: „Rakowski ziemniak pieczony” oraz „Dzionie Rakowskie”⁹.

Szansą rozwoju rolnictwa w gminie może być produkcja biomasy na potrzeby Zielonego Bloku w Elektrociepłowni w Połańcu, oddalonej od Rakowa o niecałe 40 kilometrów. Zawiązanie przez rolników grupy producenckiej sprzyjałoby podniesieniu efektywności produkcji oraz poprawiłoby ich pozycję negocjacyjną wobec nabywców.

Prognozuje się, że branża zielonej energii będzie się dynamicznie rozwijała w nadchodzących latach, głównie ze względu na przyjętą przez Komisję Europejską w 2010 roku strategię Europa 2020. Jednym z jej pięciu głównych celów jest zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii w całkowitym zużyciu energii do 20%¹⁰. W 2010 roku udział OZE (odnawialnych źródeł energii) w Polsce wynosił 9,5% przy planowanym poziomie docelowym 15% w 2020 roku¹¹. W ślad za tak wysokim priorytetem rozwoju tego obszaru gospodarki pójdzie dostępność finansowania inwestycji związanych z odnawialnymi źródłami energii. Według prognoz Instytutu Energii Odnawialnej, łączna kwota alokacji środków unijnych na OZE w perspektywie finansowej UE na lata 2014-2020 osiągnie poziom 2,3 mld EUR dla całej Polski, w tym 73,89 mln EUR dla województwa świętokrzyskiego (czyli niemal siedmiokrotnie więcej niż w perspektywie 2007-2013)¹². Należy jednak zaznaczyć, że w nowej perspektywie finansowej przeważać będą formy finansowania o charakterze komercyjnym, zaś interwencje w postaci bezzwrotnej należeć będą do mniejszości¹³.

1.3.3. Turystyka

Turystyka jest wskazywana przez ankietowanych mieszkańców jako największy potencjał gminy, który powinien być w najbliższych latach dalej rozwijany. Oprócz obiektów na terenie gminy, w niedalekiej odległości (w ościennych gminach) znajdują się liczne atrakcje turystyczne. Raków leży 10 km od Szydłowa, gdzie znajduje się doskonale zachowany średniowieczny układ urbanistyczny z okazałymi murami, 12 km od Pałacu w Kurozwękach, 21 km od Klasztoru w Rytwianach, 23 km od Klasztoru na Świętym Krzyżu oraz 23 km od zamku Krzyżtopór w Ujeździe. Bliskość tych atrakcji może pozytywnie wpływać na atrakcyjność turystyczną gminy Raków.

Kluczową rolę dla rozwoju turystyki odgrywa korzystne położenie gminy nad zalewem Chańcza, który przyciąga turystów chcących spędzić nad nim wolny czas. Gmina Raków

⁹ Pieczona kiszka nadziewana moczona w rosole macą.

¹⁰ Komisja Europejska, „Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu”, Bruksela 2010.

¹¹ Komisja Europejska, „Renewableenergyprogress report”, Bruksela 2013.

¹² Wiśniewski G. (red.) i inni, „Określenie potencjału energetycznego regionów Polski w zakresie odnawialnych źródeł energii - wnioski dla Regionalnych Programów Operacyjnych na okres programowania 2014-2020”, Instytut Energii Odnawialnej, Warszawa, grudzień 2011 oraz: prezentacja pod tym samym tytułem ze spotkania Dyrektorów Instytucji Zarządzających RPO w Białobrzegach, 12.07.2012.

¹³ Por. Protokół z posiedzenia Parlamentarnego Zespołu ds. Zielonej Gospodarki, Warszawa, 3.04.2013, wystąpienie Adama Rogowskiego, radcy Ministerstwa Gospodarki pt. „Fundusze unijne dla odnawialnych źródeł energii w nowej perspektywie finansowej”.

może być dobrą bazą wypadową dla turystów chcących połączyć odpoczynek na łonie natury z wycieczkami krajoznawczymi.

Rysunek 22. Zalew Chańcza

Źródło: [www. http://vsv83.bikestats.pl](http://vsv83.bikestats.pl).

Dzięki działalności Lokalnej Grupy Działania „Białe Ługi” oraz mieszkańców w 2011 roku powstał „Przewodnik po gminie Raków i produktach lokalnych obszaru LGD Białe Ługi”. Jest on swego rodzaju zintegrowaną ofertą turystyczną gminy, obejmującą opis miejscowości na terenie gminy, ich historii i atrakcji turystycznych, tradycyjnych potraw i produktów lokalnych, imprez gminnych i działalności mieszkańców (Koła Gospodyń Wiejskich, mistrzowie rękodzieła). Przewodnik zawiera również dane kontaktowe ważnych instytucji oraz listę gospodarstw agroturystycznych z terenu gminy.

Baza noclegowa na terenie gminy Raków to przede wszystkim gospodarstwa agroturystyczne, Hotel „Chańcza” oraz zlokalizowane nad zalewem Ośrodek wczasowy Chańcza i Ośrodek - Tawerna „Marine State”, dysponujące zapleczem gastronomicznym i hotelowym. Jeżeli chodzi o bazę gastronomiczną, to w Rakowie są dwa obiekty bar „Pod Gąską”, gdzie specjalnością zakładu jest gęś pieczona oraz restauracja i pizzeria „Na Bardzkiej”. Również w Ociesękach jest jeden lokal, w którym prowadzona jest działalność gastronomiczna.

W porównaniu do sąsiednich gmin baza noclegowa i gastronomiczna gminy jest mało rozwinięta. Aby przyciągnąć turystów gmina powinna poszerzyć ofertę turystyczną o bazę gastronomiczną i noclegową. Gmina wspiera działalność gospodarczą mieszkańców w zakresie turystyki i agroturystyki poprzez prowadzenie internetowej bazy gospodarstw agroturystycznych (dostępna pod adresem: <http://agroturystyka.rakow.pl>).

1.3.4. Główni pracodawcy

Na terenie gminy istnieją zakłady pracy, które nie mają zbyt znaczącego wpływu na rynek pracy i strukturę zatrudnienia. Ludność gminy w większości znajdowała i znajduje

zatrudnienie poza granicami gminy w sąsiednich miastach: Kielcach i Staszowie oraz innych większych miastach województwa. W gminie działają również średnie i małe firmy rodzinne, zatrudniające po kilka lub kilkanaście osób z gminy, jak również z okolicznych miejscowości.

Pracodawcami o dużym znaczeniu dla rynku pracy są instytucje samorządowe:

- ❖ Urząd Gminy w Rakowie;
- ❖ Szkoły i Placówki Oświatowe;
- ❖ Biblioteka Publiczna;
- ❖ Ośrodek Zdrowia w Rakowie;
- ❖ Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Rembowie;

oraz:

- ❖ Ośrodek Rehabilitacji Kompleksowej i Promocji Zdrowia;
- ❖ Bank Spółdzielczy w Rakowie;
- ❖ Poczta Polska;
- ❖ Piekarnia „Raków”;
- ❖ Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe „Zieliński”;
- ❖ Przedsiębiorstwo usługowo-budowlane KDBUD;
- ❖ Przedsiębiorstwo Produkcyjno- Usługowo- Handlowe "KAR-WAT" Jolanta Karwat;
- ❖ Firma RAKPOL TRUK sp. z o.o

1.4. Infrastruktura techniczna

Dostępność i jakość infrastruktury technicznej mają znaczny wpływ na poziom życia mieszkańców, lokalny potencjał gospodarczy oraz atrakcyjność gminy dla turystów. Składa się na nią infrastruktura komunikacyjna, wodociągowa, kanalizacyjna, energetyczna oraz telekomunikacyjna.

1.4.1. Komunikacja

Podstawą dla prawidłowego funkcjonowania gminy jest odpowiednia sieć dróg. Z siecią dróg krajowych układ komunikacyjny gminy posiada dogodne połączenie za pośrednictwem dwóch dróg wojewódzkich: nr 756 (Starachowice – Nowa Słupia – Łagów – Szydłów – Stopnica) i nr 764 (Kielce – Suków – Raków – Staszów – Połaniec), która pełni jednocześnie rolę obwodnicy Rakowa. Około 4 km na północ od granicy gminy trasa 756 łączy się z drogą krajową nr 74 (Sulejów – Żarnów – Ruda Maleniecka – Kielce – Łagów – Opatów – Ożarów – Annopol – Kraśnik – Janów Lubelski – Frampol – Gorajec – Szczepieszyn – Zamość – Hrubieszów – Zosin – granica państwa). Dostępność komunikacyjna gminy poprawiła się w związku z budową mostu na Wiśle w Połańcu (ok. 35 km od Rakowa) i połączeniu dróg wojewódzkich nr 764 i 875 (Mielec – Kolbuszowa – Sokół Małopolski – Leżajsk). Oddanie inwestycji nastąpiło w 2015 roku.

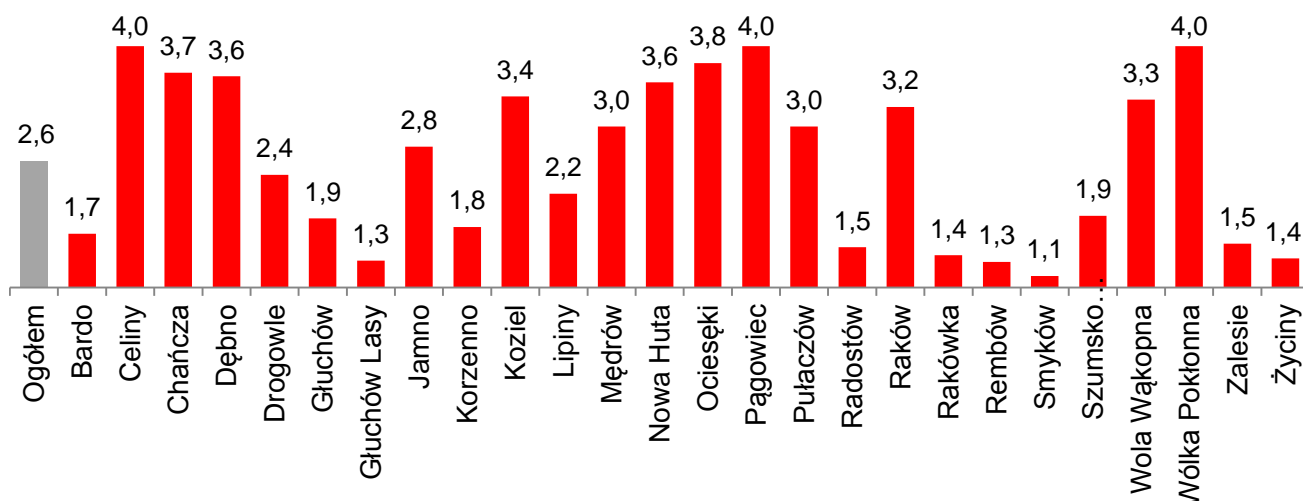
Lokalną obsługę komunikacyjną w gminie Raków prócz tras wojewódzkich zapewnia system dróg powiatowych i gminnych. Niestety, nie do wszystkich miejscowości dochodzą drogi utwardzone – do niektórych dojechać można jedynie drogami polnymi. Infrastruktura drogowa była najczęściej wskazywanym priorytetem budżetowym w ankiecie przeprowadzonej w gminie (szerzej w rozdziale 1.6.2). Do jej słabych stron zalicza się przede wszystkim nawierzchnię wymagającą napraw oraz brak chodników.

Na terenie gminy, wzdłuż większości dróg funkcjonuje oświetlenie uliczne. Ze względu jednak na wysokie koszty utrzymania jest ono wyłączane w godzinach nocnych (po 23), co

sprawia, że wiele osób nie czuje się bezpiecznie. Mieszkańcy zgłaszają potrzebę inwestycji w tym zakresie oraz konieczność zwiększenia nakładów finansowych na skrócenie czasu wyłączenia oświetlenia ulicznego w gminie, szczególnie w godzinach nocnych.

Problemem zgłaszanym przez mieszkańców gminy jest niewielki dostęp do transportu zbiorowego na terenie gminy (wykres poniżej) oraz słaba jego jakość. Poza główną trasą Staszów – Kielce mieszkańcy mają bardzo słaby dostęp do komunikacji, którą zapewnia PKS oraz prywatni przewoźnicy.

Rysunek 23. Ocena dostępności transportu zbiorowego w poszczególnych sołectwach (2014)

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników przeprowadzonej ankiety.

Najsłabiej dostępność transportu zbiorowego na terenie gminy Raków ocenili mieszkańcy Smykowa, Głuchowa Lasów, Rembowa, Rakówki, Życin, Radostowa, Zalesia, Korzenna, Barda i Szumska Kolonii. Brak komunikacji zbiorowej utrudnia mieszkańcom dojazd do urzędu gminy, miejsc, w których świadczone są usługi publiczne (ośrodek zdrowia, biblioteka) oraz do szkół ponadgimnazjalnych. Jest to także przeszkoda dla dzieci i młodzieży, która często uniemożliwia im uczestnictwo w zajęciach organizowanych w innych miejscowościach. Mieszkańcom gminy brakuje także tras rowerowych, jest to o tyle istotne, że w świetle przeprowadzonych ankiet jest to jeden z ważniejszych środków transportu dla 19% osób.

1.4.2. Infrastruktura ochrony środowiska

Poziom i dobre funkcjonowanie infrastruktury technicznej ma wpływ na standard cywilizacyjny jednostki terytorialnej jaką jest gmina. Jest również jednym z mierników atrakcyjności dla turystów i przedsiębiorców. W ostatnich latach nastąpiło duże ożywienie w tym zakresie, a w szczególności w budowie wodociągów. W urzędzenia doprowadzające wodę wyposażone jest już większość miejscowości. Do zwodociągowania zostały miejscowości Bardo, Papiernia, Pułaczów i Rakówka. W gminie funkcjonuje jedna oczyszczalnia typu „Lemna” zlokalizowana w Rakowie, w której do oczyszczania ścieków wykorzystywana jest rzęsa wodna oraz jedna oczyszczalnia typu BIO-PACK w miejscowości Chańcza. Oczyszczalnia w Rakowie wymaga modernizacji. Obecnie na 28 sołectw 5 posiada sieć kanalizacyjną. Z kanalizacji korzysta co czwarty mieszkaniec gminy (do sieci o długości

30 km podłączonych jest 665 gospodarstw¹⁴). Ścieki bytowo gospodarcze z budynków nie posiadających kanalizacji odprowadzane są do zbiorników bezodpływowych (szamb) bądź do przydomowych oczyszczalni ścieków. Oczyszczalnie przydomowe są szansą na skanalizowanie domostw położonych w znaczącej odległości od większych skupisk ludności. Ze względu na wyjątkowo niską gęstość zaludnienia (30 os/km²) jest to racjonalne podejście do pełnego skanalizowania gminy.

Gmina Raków realizuje swoje obowiązki ustawowe poprzez objęcie systemem odbierania odpadów komunalnych wszystkich mieszkańców. Odbiorem, transportem oraz zagospodarowaniem tych odpadów zajmuje się firma wyłoniona w drodze przetargu nieograniczonego. Warto zauważyć, że zgodnie z danymi pochodzącymi z deklaracji o wysokości opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi, odpady segregowało ponad 92% mieszkańców gminy, tak wysoki udział może być wynikiem prowadzonej wśród mieszkańców akcji ekologicznej. Do zwiększenia ilości selektywnie zbieranych odpadów w celu ich recyklingu i ponownego użycia i odzysku (papier, metale, tworzywa sztuczne, szkło) przyczyniłoby się stworzenie kilku punktów selektywnej zbiórki w różnych miejscach na terenie gminy. Istotną do rozwiązania w gminie kwestią jest duża ilość eternitu w zabudowaniach w gminie (także w budynkach mieszkalnych). Dofinansowanie na jego usuwanie zapewnia Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Na terenie gminy brak jest sieci doprowadzających gaz. Większość mieszkańców korzysta w gospodarstwach domowych z gazu płynnego, dostarczanego w butlach.

1.4.3. Energetyka i telekomunikacja

Przez teren gminy Raków przebiega sieć energoelektryczna średniego napięcia SN 15 kV, podlegającą nadzorowi Rejonowego Zakładu Energetycznego Busko – Zdrój. Sieci te powiązane są systemowo od wschodu z GPZ (Głównym Punktem Zasilania) Staszów, od południa z rozdzielnią sieciową w Szydłowie i od zachodu z GPZ Chmielnik. Za pośrednictwem linii odgałęźnych i odczepowych SN 15 kV zasilone są odbiorcze stacje transformatorowe 15/04 kV, najczęściej typu napowietrznego na słupach żelbetowych. Ze stacji tych energia elektryczna dostarczana jest bezpośrednio do odbiorców liniami napowietrznymi niskiego napięcia nN 380/220V. Aktualne potrzeby odbiorców z terenu gminy w zakresie dostawy mocy są zaspokojone w stopniu wystarczającym. Stacje transformatorowe zlokalizowane na terenie sołectw i poza nimi zasilają drobnych odbiorców bytowych i usługowo – handlowych. Stacje te wymagają remontów i modernizacji dla poprawy jakości dostaw energii. Część budynków na terenie gminy korzysta już z kolektorów słonecznych.

Obsługa telekomunikacyjna mieszkańców odbywa się w oparciu o sieć telefoniczną kablową, której długość wynosi 20 km i jest obsługiwana przez w pełni zautomatyzowaną centralę telefoniczną zainstalowaną w budynku poczty w Rakowie. Na terenie gminy zlokalizowane są trzy przekaźniki telefonii komórkowej różnych operatorów, nie umożliwiają one jednak bezproblemowego korzystania z Internetu na terenie całej gminy, a jedynie w miejscowości Raków. Pozostałe wsie korzystają z sieci radiowej. Aby poprawić dostęp mieszkańców do Internetu gmina Raków uczestniczy w projekcie „Sieć Szerokopasmowa Polski Wschodniej”. Efektem projektu będzie punkt dystrybucyjny zlokalizowany w gimnazjum im. Jana Pawła II

¹⁴*ibidem.*

w Rakowie (planowane zakończenie inwestycji w 2016 roku), z którego będą korzystać operatorzy na terenie gminy. Planowo dostępem do Internetu ma być objętych 95% gospodarstw.

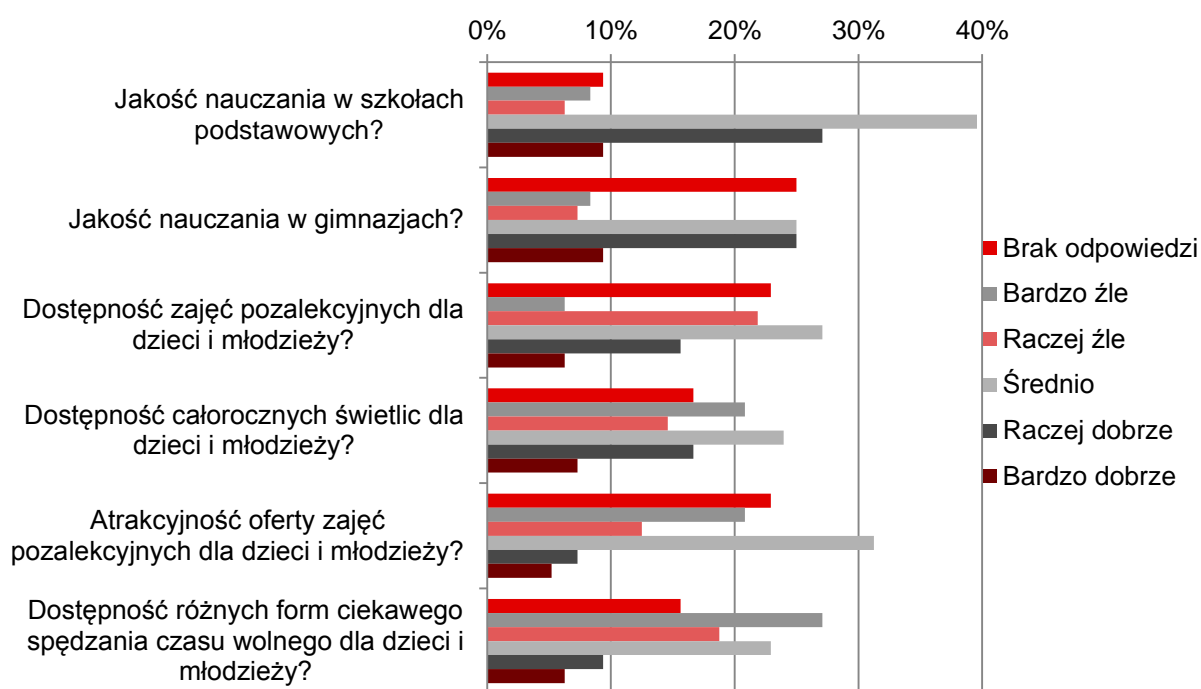
1.5. Infrastruktura społeczna

Jakość infrastruktury społecznej, takiej jak szkoły i przedszkola, obiekty kulturalne i sportowe czy instytucje ochrony zdrowia i pomocy społecznej, ma bezpośredni wpływ na poziom życia mieszkańców gminy i możliwości ich osobistego rozwoju oraz realizacji ambicji i pasji.

1.5.1. Oświata

Na terenie gminy działają dwa gimnazja: Gimnazjum im. Jana Pawła II w Rakowie, będące jednostką organizacyjną samorządu gminnego oraz Gimnazjum specjalne nr 2 w Rembowie, wchodzące w skład Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Rembowie, którego organem prowadzącym jest powiat kielecki. Oprócz gimnazjów w gminie funkcjonuje pięć szkół podstawowych, w tym jedna prowadzona przez stowarzyszenie, a druga w ramach Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Rembowie. Pozostałe szkoły prowadzi gmina. Mieszkańcy pozytywnie oceniają jakość nauczania w szkołach podstawowych i gimnazjach na terenie gminy Raków. Jednocześnie zgłaszana jest potrzeba poszerzenia oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży oraz zwiększania dostępności opieki w świetlicach całorocznych. Wyniki ankiety w tym obszarze zaprezentowano na poniższym wykresie.

Rysunek 24. Ocena jakości oferty edukacyjnej i zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży na terenie gminy Raków (2014)

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników przeprowadzonej ankiety.

Łączna liczba uczniów szkół podstawowych i gimnazjów zmalała w latach 2001-2013 prawie o jedną trzecią i nadal spada. Problem ten dotyczy przede wszystkim szkół w Bardzie i Szumsku. Na początek roku szkolnego 2015/2016 łączna liczba uczniów wynosiła 508 osób. Dalszy spadek liczby uczniów może skutkować koniecznością redukcji liczby etatów

nauczycielskich, a nawet zamknięciem szkół. Po raz pierwszy w gminie od września 2015 roku szkołę prowadzi Stowarzyszenie, jest to Publiczna Szkoła Podstawowa w Bardzie.

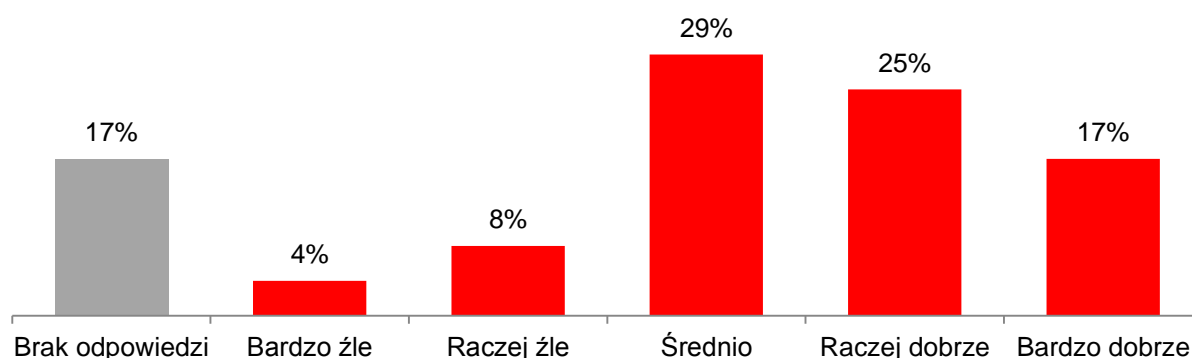
Rysunek 25. Szkoła Podstawowa w Ociesękach

Źródło: Strona internetowa Urzędu Gminy Raków, www.rakow.pl.

Na terenie gminy działa jedno przedszkole prowadzone przez Gminę, w którym wychowuje się łącznie 71 dzieci. Prócz tego, trzy szkoły podstawowe prowadzą oddziały przedszkolne, w których łącznie wychowuje się 55 dzieci (dane z systemu informacji oświatowej). Ankietowani mieszkańcy - rodzice dzieci w wieku przedszkolnym - dobrze oceniają dostępność opieki przedszkolnej na terenie gminy.

Rysunek 26. Ocena dostępności opieki przedszkolnej w gminie Raków - tylko rodzice dzieci w wieku przedszkolnym (2014)

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników przeprowadzonej ankiety.

Od września 2015 roku na Gminie spoczywa obowiązek objęcia wychowaniem przedszkolnym wszystkich dzieci czteroletnich, a od września 2017 roku - wszystkich dzieci

trzyletnich¹⁵. Rozwój infrastruktury i oferty edukacyjnej na poziomie przedszkolnym jest więc konieczny dla spełnienia nowych zadań samorządu.

Choć organizacja edukacji na poziomie ponadgimnazjalnym nie należy do zadań własnych gminy, to jednak dostępność edukacji jest istotna dla poziomu życia mieszkańców oraz rozwoju lokalnego. Ze względu na rolniczy charakter gospodarki gminy istotne jest zapewnienie dostępu do kształcenia zawodowego w kierunku rolniczym.

1.5.2. Sport i rekreacja

Infrastruktura sportowa na terenie gminy to przede wszystkim obiekty przyszkolne, niekiedy wymagające poważnych remontów. Przy gimnazjum w Rakowie otwarto w 2007 roku halę sportową, która szczególnie w sezonie zimowym jest intensywnie wykorzystywana nie tylko przez uczniów, ale również przez dorosłych mieszkańców gminy. Szkoła Podstawowa w Ociesękach dysponuje trawiastym boiskiem do piłki nożnej oraz betonowym boiskiem do koszykówki. Jest też plac zabaw. Szkoła Podstawowa w Szumsku dysponuje małą salą gimnastyczną, trawiastym boiskiem do piłki nożnej, boiskiem do piłki plażowej oraz placem zabaw. Według danych GUS, w 2012 roku na terenie gminy działały dwa kluby sportowe zrzeszające 61 ćwiczących (z czego połowa to dzieci i młodzież), głównie mężczyzn i chłopców. Są to: Gminny Uczniowski Ludowy Klub Sportowy „Madej” w Ociesękach oraz Gminne Towarzystwo Sportowe.

Na terenie gminy Raków i okolic (w obszarze działań Lokalnej Grupy Działania „Białe Ługi”) wytyczone są szlaki rowerowe o łącznej długości 350 km. Gmina pozyskała środki na rozwój sieci tras rowerowych z funduszy europejskich m.in. w ramach Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej.

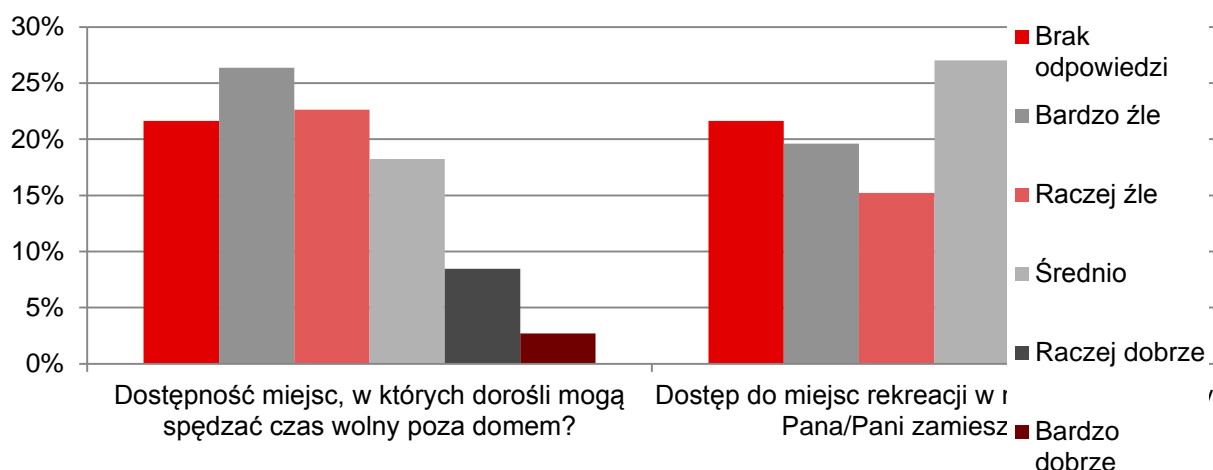
Przez teren gminy przebiegają również dwa szlaki turystyki pieszej: Raków-Dębno-Ruda-Nowa Huta-Widelki oraz Raków-Mocha-Chańcza-Korytnica-Szydłów.

Dużym potencjałem dla sportu i rekreacji charakteryzuje się zalew Chańcza, wokół którego zlokalizowanych jest kilkanaście plaż piaszczystych otoczonych lasem, obiekty gastronomiczne oraz pola biwakowe. W okresie wakacyjnym na zalewie organizowane są dwa kąpieliska strzeżone przez WOPR. W Ośrodku Sportów Wodnych Keja-Chańcza możliwe jest wypożyczenie sprzętu wodnego: kajaków, rowerów wodnych, łodzi i żaglówek. Na zalewie możliwe jest również pływanie na nartach wodnych i kole holowanym przez motorówkę. Tereny wokół zalewu należą do właścicieli prywatnych i gmina nie ma bezpośredniego wpływu na ich stan i wykorzystanie.

Jak wskazują mieszkańcy, na terenie gminy brakuje miejsc rekreacji i sportu (np. siłowni zewnętrznych czy skateparku), z których mogłyby korzystać dzieci i młodzież, ale również dorośli mieszkańcy gminy.

¹⁵ Ustawa z dnia 13 czerwca 2013 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. 2013 nr 0 poz. 827.

Rysunek 27. Dostępność miejsc rekreacji na terenie gminy Raków (2014)

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników przeprowadzonej ankiety.

1.5.3. Instytucje kultury

Gminna Biblioteka Publiczna w Rakowie (i jej filia w Szumsku) jest jedyną instytucją kultury na terenie gminy. Oprócz opieki nad zbiorami bibliotecznymi organizuje liczne imprezy, konkursy i spotkania kulturalne dla mieszkańców w każdym wieku.

Ważnymi ośrodkami kulturalnymi i edukacyjnymi są również świetlice wiejskie, z których korzysta duża część dzieci i młodzieży. Szczególnie dużym zainteresowaniem cieszą się zajęcia organizowane w czasie wolnym od szkoły. Mieszkańcom wsi, w których nie ma świetlic brakuje takiego miejsca spotkań.

1.5.4. Infrastruktura ochrony zdrowia

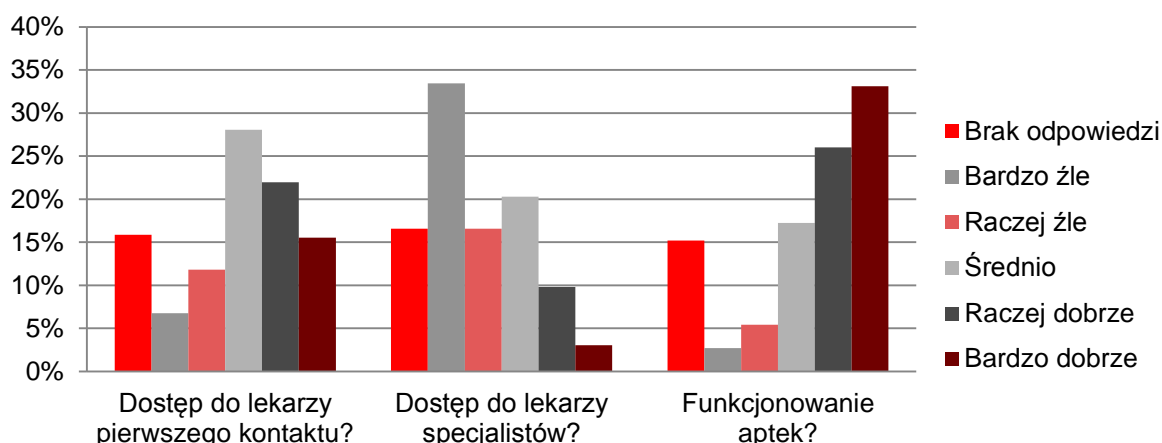
Gmina Raków wyróżnia się na tle innych gmin tym, że samodzielnie prowadzi ośrodek zdrowia nie cedując tej odpowiedzialności na podmiot prywatny. Dzięki temu ma możliwość wpływania na dostępność i jakość oferowanej opieki medycznej. Wiąże się to jednak z dodatkowymi kosztami i koniecznością inwestycji, które ponoszone są z budżetu gminy.

Usługi opieki zdrowotnej na terenie gminy świadczone są w Gminnym Ośrodku Zdrowia w Rakowie. W ośrodku w Rakowie, mieszkańcy mogą skorzystać¹⁶ z opieki lekarza podstawowej opieki zdrowotnej, pediatry, ginekologa oraz stomatologa. W ośrodku znajduje się też gabinet pielęgniarki środowiskowo -rodzinnej, gabinet zabiegowy i punkt szczepień. W ramach ośrodka funkcjonuje też gabinet medycyny szkolnej. W wyremontowanej w grudniu 2013 roku filii ośrodka w Ociesękach, mieszkańcy mogą skorzystać z usług opieki zdrowotnej, ale mieści się tu również strażnica OSP i część mieszkalna.

Mieszkańcy wysoko oceniają dostępność podstawowej opieki zdrowotnej w gminie (pozytywnej oceny udzieliło 38% respondentów ankiety, dwukrotnie więcej niż oceny negatywnej). Mieszkańcom brakuje opieki lekarzy specjalistów w ośrodkach zdrowia na terenie gminy (co trzeci respondent ankiety ocenił dostępność opieki specjalistycznej bardzo źle).

¹⁶ <http://szukaj.sluzbazdrowia.pl/Gminny-osrodek-zdrowia-w-rakowie/Rakow/UI-klasztorna-16/z14652.html>.

Rysunek 28. Ocena dostępności opieki zdrowotnej w gminie Raków (2014)

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników przeprowadzonej ankiety.

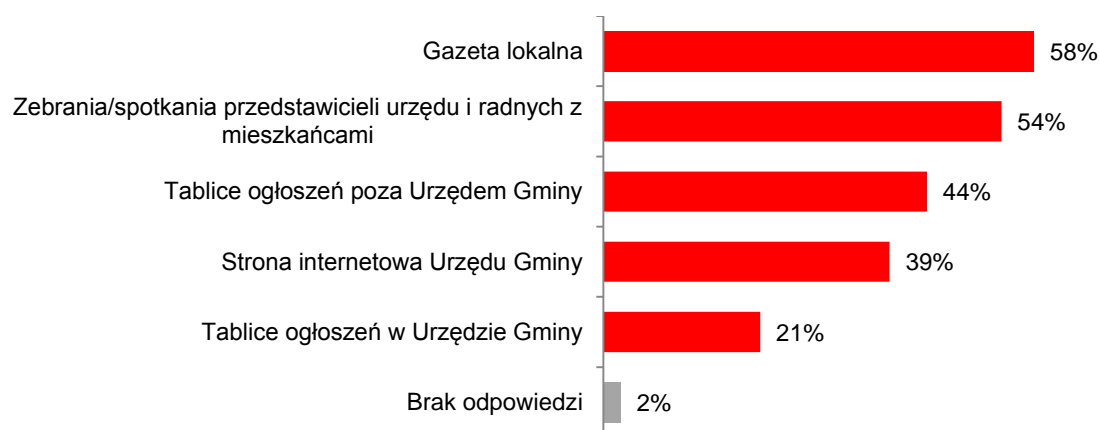
1.6. Zarządzanie

Samorząd lokalny ma wpływ na wiele istotnych aspektów rozwoju gminy. W części tej analizie poddaje się m.in. działalność władz gminy oraz pracowników urzędu, planowanie strategiczne oraz dochody i wydatki budżetu gminy.

1.6.1. Działalność samorządu i sprawność organizacyjna

O działaniach podejmowanych przez władze gminy mieszkańcy czują się stosunkowo dobrze informowani (średnia ocena 3,2 na skali pięciostopniowej), jednak jest to obszar wymagający dalszych działań. Najwygodniejszymi dla mieszkańców sposobami, którymi władza gminy może informować o prowadzonych przez siebie działaniach są gazeta lokalna oraz zebrania i spotkania (wykres poniżej).

Rysunek 29. Najwygodniejsze dla mieszkańców sposoby informowania o działaniach władz gminy.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników przeprowadzonej ankiety.

W świetle przeprowadzonej ankiety pracowników Urzędu Gminy można oceniać pozytywnie. Raczej lub bardzo dobrze ich pracę oceniło 39% mieszkańców (w tym 47% osób które w ostatnim roku załatwiały w urzędzie kilka spraw), natomiast ich nastawienie 42% (w tym 48%

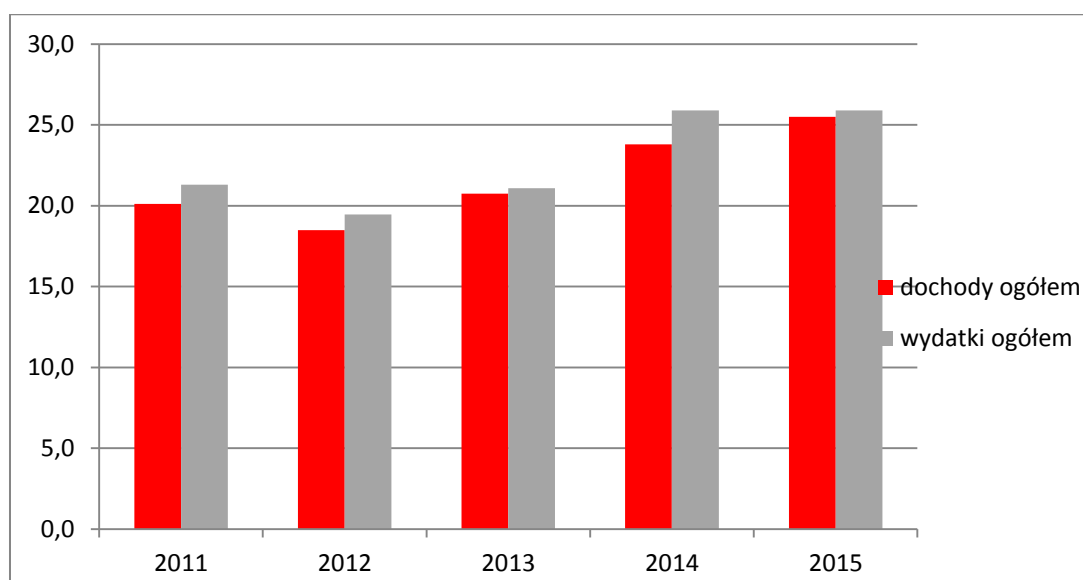
osób, które urząd odwiedziły kilkakrotnie). Taka różnica w ocenach świadczyć może o podnoszeniu jakości świadczenia usług przez urzędników.

W celu podniesienia jakości oferowanych usług oraz optymalizacji kosztów funkcjonowania w przyszłości niezbędna będzie termomodernizacja budynków publicznych w gminie.

1.6.2. Budżet gminy

Budżet gminy Raków w ostatnich kilku latach podlegał zauważalnym wahaniom (wykres poniżej), co spowodowane było realizacją projektów współfinansowanych z Unii Europejskiej. Potwierdza to wskaźnik udziału wydatków majątkowych inwestycyjnych w wydatkach ogółem, który w latach 2011-2015 średnio kształtował się na poziomie ok. 26%. Do największych realizowanych w tym okresie projektów zaliczyć można budowę sieci wodociągowej, rewitalizację rynku w Rakowie i budowę infrastruktury drogowej, a także projekty kulturalne.

Rysunek 30. Dochody i wydatki gminy Raków w latach 2011-2015 (mln PLN)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS oraz sprawozdań budżetowych.

W ankiecie mieszkańców poproszono o wskazanie trzech dziedzin, które powinny być priorytetem przy planowaniu budżetu gminy.

Rysunek 31. Dziedziny uznane przez mieszkańców za priorytetowe przy planowaniu budżetu (2014)

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników przeprowadzonej ankiety.

Dla ponad połowy mieszkańców najważniejsza jest infrastruktura drogowa, następane w kolejności są: ochrona i profilaktyka zdrowia (priorytetowa dla 38% ankietowanych), wodociągi i kanalizacja (31%) oraz bezpieczeństwo publiczne (25%).

1.6.3. Planowanie strategiczne i promocja Gminy

Zarządzanie strategiczne, będące kompleksowym sposobem podejścia do gospodarczych szans i wyzwań poprzez formułowanie celów i wprowadzanie ich w życie¹⁷, to proces, który odbywa się dzięki realizacji różnego rodzaju średnio- i długookresowych planów i strategii. Programy i dokumenty strategiczne posiadane przez gminę Raków to, oprócz Strategii Rozwoju:

- ❖ Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Raków;
- ❖ Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego dla całego obszaru gminy;
- ❖ Program Usuwania Wyrobów Zawierających Azbest z terenu gminy Raków na lata 2012-2032;
- ❖ Program współpracy Gminy Raków z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego;
- ❖ Plany Odnowy dla miejscowości: Bardo, Chańcza, Dębno, Nowa Huta, Ociesęki, Raków, Rembów, Szumsko i Szumsko Kolonia oraz Zalesie;
- ❖ Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych;

¹⁷Definicja zarządzania strategicznego za: R. W. Griffin, Podstawy zarządzania organizacjami, wyd. PWN, Warszawa 2005, str. 6.

Co ważne, gmina Raków przygotowuje dokumenty strategiczne przy aktywnym współudziale społeczności lokalnej. Każdy dokument jest konsultowany z mieszkańcami, a w razie możliwości przeprowadzane są także ankiety badające zdanie obywateli.

Gmina Raków aktywnie działa w zakresie promocji gminy. Przygotowano atrakcyjny Przewodnik po gminie Raków i produktach lokalnych obszaru LGD „Białe Ługi”, w którym opisano atuty poszczególnych miejscowości oraz tradycyjne produkty lokalne. Przewodnik dostępny jest m.in. na stronie internetowej urzędu gminy. Na początku 2014 roku uruchomiono stronę internetową agroturystyka.rakow.pl, na której umieszczone zostały dane kontaktowe gospodarstw agroturystycznych na terenie gminy, opis gminy oraz lokalnych atrakcji turystycznych. Od 2010 r. gmina wydaje lokalną gazetę "RAK – Rakowskie Aktualności Kwartalne, w której informuje się mieszkańców o działalności Rady i Wójta Gminy.

2. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest podstawowym narzędziem planowania strategicznego, którego celem jest uporządkowanie zgromadzonej wiedzy w cztery podstawowe grupy czynników: mocne strony (ang. *strengths*), słabe strony (ang. *weaknesses*), szanse (ang. *opportunities*) i zagrożenia (ang. *threats*). Taki przejrzysty przegląd cech gminy pozwala na obiektywną ich analizę oraz sformułowanie istotnych celów strategicznych.

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ❖ Aktywna współpraca z organizacjami i instytucjami z terenu gminy i okolic; ❖ Opracowana zintegrowana oferta turystyczna gminy w formie „Przewodnika po gminie Raków i produktach lokalnych obszaru LGD Białe Ługi”; ❖ Zalew Chańcza - główna atrakcja turystyczna; ❖ Rozwinięta sieć tras rowerowych w gminie i okolicy; ❖ Zaangażowanie mieszkańców w sprawy lokalne; ❖ Walory krajobrazowo-przyrodnicze; ❖ Walory historyczne i kulturowe; ❖ Rewitalizacja centrum Rakowa - poprawa estetyki miasta zachęcająca do integracji mieszkańców i podnosząca atrakcyjność gminy; ❖ Obwodnica Rakowa; ❖ Wolne zasoby siły roboczej; ❖ Sprawne pozyskiwanie i wykorzystanie środków zewnętrznych, w tym unijnych. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Niekorzystna struktura wiekowa; ❖ Niska gęstość zaludnienia; ❖ Ujemny przyrost naturalny i ujemne saldo migracji; ❖ Wysokie bezrobocie, ukryte bezrobocie w rolnictwie; ❖ Niewielka liczba miejsc pracy na terenie gminy; ❖ Niedostatecznie rozwinięta baza gastronomiczna i noclegowa; ❖ Brak dużych podmiotów gospodarczych; ❖ Niewystarczająca sieć komunikacji zbiorowej; ❖ Braki w sieci wodociągowej oraz kanalizacyjnej; ❖ Niskie dochody własne gminy; ❖ Zły stan nawierzchni dróg.

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ❖ Rozwój infrastruktury turystycznej; ❖ Dalszy rozwój zintegrowanej oferty turystycznej (poszerzenie bazy noclegowej i gastronomicznej); ❖ Rosnące zainteresowanie agroturystyką i turystyką weekendową; ❖ Zagospodarowanie terenów nad zalewem Chańcza ❖ Dalsze wykorzystanie środków unijnych; ❖ Rozwój odnawialnych źródeł energii, wzrost popytu na biomasę, bliskość Elektrociepłowni w Połańcu (Zielony Blok). 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Dalsze zmniejszanie liczby mieszkańców; ❖ Brak środków finansowych na wkład własny gminy do projektów współfinansowanych z UE; ❖ Wykluczenie społeczne mieszkańców szczególnie nim zagrożonych (bezrobotnych, starszych i niepełnosprawnych); ❖ Dziedziczenie problemów społecznych, pokoleniowe bezrobocie i bezradność społeczna; ❖ Brak inwestorów zewnętrznych; ❖ Brak zainteresowania prywatnych właścicieli; rozbudową infrastruktury rekreacyjnej na terenach położonych przy zalewie Chańcza.

3. Wizja i misja gminy Raków

Wizja to przyszły stan, jaki gmina chce osiągnąć, idealny obraz przyszłości przy założeniu wystąpienia korzystnych uwarunkowań oraz podejmowania skutecznych działań. Wizja gminy nadaje kształt kierunkom działania władz, które to realizowane są poprzez wypełnianie celów operacyjnych i strategicznych.

Wizja gminy Raków

Wykorzystując walory krajobrazowe i przyrodnicze oraz bogatą historię, społeczność gminy Raków wspólnie i demokratycznie buduje lepszą przyszłość dla siebie i następnych pokoleń. Poprzez aktywność społeczną, rozwój przedsiębiorczości oraz turystyki tworzymy dobre miejsce do życia i atrakcyjnego wypoczynku.

Powyższa wizja stanowi element motywujący władze i mieszkańców gminy do działań na rzecz rozwoju lokalnego. Osiągnięcie w przyszłości takiego wizerunku Gminy będzie sukcesem i dumą nie tylko dla władz gminy ale przede wszystkim dla jej mieszkańców.

Misja gminy określa kierunki rozwoju gminy, jej rolę i sens istnienia. Opisuje podstawowe wartości dla jednostki samorządu, które są pomocne w ujednoczeniu działania administracji w sprawach kluczowych dla społeczności lokalnej.

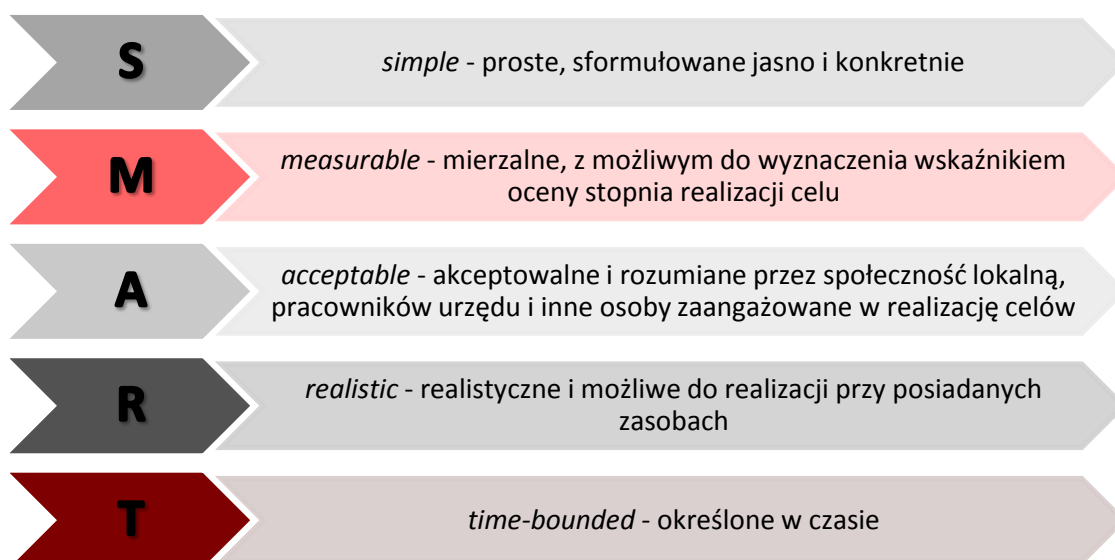
Misja gminy Raków

Zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańców poprzez wykorzystanie zasobów gminy zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju

4. Analiza celów

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy stanu gminy, analizy SWOT oraz wizji i misji gminy Raków określono cztery główne cele strategiczne.

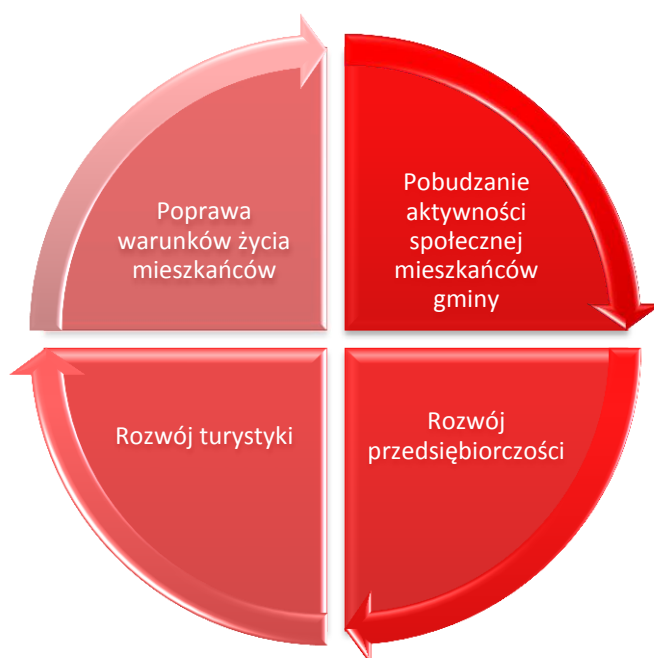
Wszystkie cele, zarówno strategiczne, jak i operacyjne są zgodne z koncepcją SMART, która opisuje poprawnie zdefiniowane cele. Nazwa tej metody jest akronimem angielskich wyrazów – każda litera oznacza jedną z pięciu charakterystyk, zarazem samo słowo *smart* można przetłumaczyć jako mądry, błyskotliwy. Cele powinny być:

4.1. Cele strategiczne

Na podstawie diagnozy stanu gminy, biorąc pod uwagę główne problemy mieszkańców oraz potencjał rozwojowy gminy określono cztery priorytetowe cele strategiczne na lata 2016-2020. Cele strategiczne przedstawiono w formie poniższego schematu, którego forma wskazuje na ich współzależność. Realizacja każdego z nich pozytywnie wpływa na stopień realizacji pozostałych. Proponowany układ celów strategicznych gminy charakteryzuje więc efekt synergii - ich łączna realizacja przyniesie większe korzyści społeczności lokalnej niż suma korzyści płynących z realizacji pojedynczych działań.

Rysunek 32. Cele strategiczne gminy Raków na lata 2016-2020

Źródło: opracowanie własne.

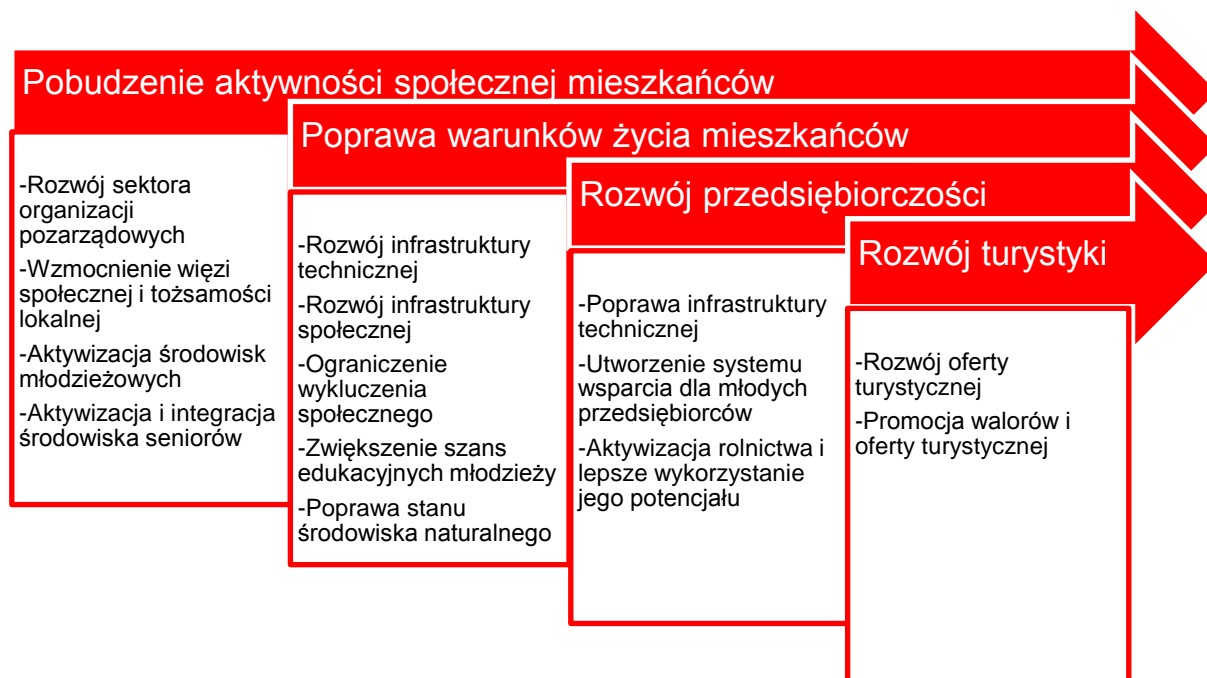
Zaprezentowane cele strategiczne są kontynuacją celów zaproponowanych w Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy Raków z 2012 roku. Choć w ciągu ostatnich czterech lat społeczność gminy podejmowała działania zmierzające do realizacji tych celów, to pozostają one nadal aktualne, ze względu na stabilność uwarunkowań gminy opisanych w diagnozie. Ponadto, cele strategiczne określają priorytetowe kierunki rozwoju gminy na poziomie ogólnym i muszą zostać uszczegółowione w postaci celów operacyjnych i planowanych kierunków działań. Podczas gdy cele strategiczne mogą zachować aktualność przez długie lata, cele operacyjne wymagają częstszej aktualizacji.

4.2. Cele operacyjne

Cele strategiczne są dość ogólne, dlatego w ramach każdego z nich wyodrębniono kilka celów operacyjnych, których realizacja przybliży gminę do osiągnięcia celów strategicznych. Celami operacyjnymi, które są punktem wyjścia dla określenia przyszłych działań, objęto tylko obszary wchodzące w zakres zadań samorządu gminnego. Choć odpowiedzialność za uchwalenie Strategii i realizacja przyjętych kierunków działań spoczywa na Gminie, to należy podkreślić, że znaczna część planowanych inicjatyw nie może zostać zrealizowana bez aktywnego udziału społeczeństwa gminy, każdego z mieszkańców oraz lokalnych stowarzyszeń.

Poniższy schemat, na którym zaprezentowano pełen układ celów strategicznych i operacyjnych sygnalizuje, że wszystkie cele ukierunkowane są na rozwój gminy tak, by podnieść jakość życia mieszkańców w każdej jego dziedzinie.

Rysunek 33. Cele operacyjne gminy Raków na lata 2016-2020

Źródło: opracowanie własne.

4.3. Kierunki planowanych działań

1. Cel strategiczny: Pobudzenie aktywności społecznej mieszkańców

Cele operacyjne:

1.1. Rozwój sektora organizacji pozarządowych:

- 1.1.1. Opracowanie rocznych programów współpracy z organizacjami pozarządowymi,
- 1.1.2. Powołanie gminnego koordynatora do współpracy z organizacjami pozarządowymi,
- 1.1.3. Organizacja konkursów na dofinansowanie przez gminę działań wynikających z Planu współpracy,
- 1.1.4. Powołanie Gminnej Rady Pożytku Publicznego i współpraca z nią w zakresie planowania rozwoju lokalnego,
- 1.1.5. Utworzenie Gminnego Forum Wymiany Doświadczeń sektora pozarządowego,
- 1.1.6. Organizacja działań szkoleniowych i informacyjnych dla organizacji pozarządowych,
- 1.1.7. Konkurs o nagrodę Wójta za udział w organizacji imprez lokalnych.

1.2. Wzmocnienie więzi społecznej i tożsamości lokalnej:

- 1.2.1. Organizacja imprezy pn. "Odkrywamy tajemnice XIV wiecznego zamku w Rembowie",
- 1.2.2. Organizacja Inauguracji sezonu letniego w Chańczy,
- 1.2.3. Organizacja Pikniku Strażackiego,
- 1.2.4. Organizacja imprezy "W dzień Św. Tekli ziemniaki będziemy piekli",
- 1.2.5. Organizacja spotkań tematycznych dla mieszkańców w zakresie lokalnej kultury, tradycji i historii,
- 1.2.6. Organizacja Europejskich Dni Dziedzictwa,
- 1.2.7. Organizacja spotkań tematycznych dla młodzieży w zakresie lokalnej kultury, tradycji i historii.

1.3. Aktywizacja środowisk młodzieżowych:

- 1.3.1. Organizacja Europejskiego Tygodnia Sportu,
- 1.3.2. Zorganizowanie Gminnego Turnieju Piłki Nożnej o Puchar Wójta,
- 1.3.4. Rozbudowa oferty i wzmocnienie działalności edukacyjno-wychowawczej świetlic,
- 1.3.5. Organizacja warsztatów rozwijających pasje i zainteresowania.

1.4. Aktywizacja i integracja środowiska seniorów:

- 1.4.1. Utworzenie Klubu Seniora,
- 1.4.2. Organizacja imprez dla seniorów.

2. Cel strategiczny: Poprawa warunków życia mieszkańców

Cele operacyjne:

2.1. Rozwój infrastruktury technicznej:

- 2.1.1. Budowa sieci wodociągowej,
- 2.1.2. Budowa oraz remont sieci kanalizacyjnej,
- 2.1.3. Wspieranie inwestycji w zakresie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków,
- 2.1.4. Wspieranie inwestycji w zakresie odnawialnych źródeł energii,
- 2.1.5. Zagospodarowanie placu w miejscowości Bardo,
- 2.1.6. Budowa, rozbudowa i modernizacja sieci drogowej oraz przepustów i obiektów mostowych,

2.1.7. Opracowanie dokumentacji technicznej dla zadania pt. Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 764 Kielce-Staszów wraz z budową obwodnic y miejscowości Ociesęki,

2.1.8. Budowa i modernizacja ciągów pieszych (chodników) i ścieżek rowerowych na terenie gminy,

2.1.9. Dobudowa i modernizacja oświetlenia ulicznego.

2.2. Rozwój infrastruktury społecznej:

2.2.1. Rozbudowa boiska sportowego przy gimnazjum w Rakowie,

2.2.2. Rozbudowa punktów kafejek internetowych (ogólnodostępnych punktów z dostępem do Internetu na terenie gminy),

2.2.3 Budowa boisk do piłki nożnej wraz z przygotowaniem terenu dla organizowania ogólno-wiejskich uroczystości i imprez okazjonalnych,

2.2.4. Zwiększenie dostępu mieszkańców do lekarzy specjalistów na terenie gminy,

2.2.5. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznych,

2.2.6. Przebudowa i rozbudowa budynku świetlicy wraz z zapleczem rekreacyjno-sportowym w Rakowie,

2.2.7. Budowa Centrum Rekreacji i Sportu,

2.2.8. Modernizacja i rozbudowa SP w Ociesękach (w tym dobudowa sal lekcyjnych i sali gimnastycznej.

2.3. Ograniczenie wykluczenia społecznego:

2.3.1. Zapewnienie usług opiekuńczych osobom starszym i niepełnosprawnym,

2.3.2. Organizowanie szkoleń i warsztatów dla osób korzystających z pomocy społecznej,

2.3.3. Zatrudnienie Asystenta Rodziny,

2.3.4. Wspieranie rozwoju sieci komunikacji zbiorowej na terenie gminy poprzez dofinansowywanie części kursów do mniejszych miejscowości.

2.4. Zwiększenie szans edukacyjnych młodzieży:

2.4.1. Organizacja konkursów i turniejów dla dzieci i młodzieży,

2.4.2. Organizowanie wyjazdów studyjnych i edukacyjnych,

2.4.3. Organizacja cyklicznych zajęć pozalekcyjnych w szkołach,

2.4.4. Organizacja warsztatów rozwijających pasje i zainteresowania,

2.4.5. Wspieranie współpracy pomiędzy placówkami oświatowymi,

2.4.6. Rozwój wszechstronnych umiejętności osób pracujących z młodzieżą przekładających się na działania do niej skierowane.

5. Poprawa stanu środowiska naturalnego:

2.5.1. Modernizacja oczyszczalni ścieków Lemna w Rakowie,

- 2.5.2. Realizacja "Programu Usuwania Wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Raków na lata 2012-2032",
- 2.5.3. Opracowanie programu edukacji ekologicznej dla dzieci i młodzieży,
- 2.5.4. Organizacja konkursów ekologicznych dla dzieci i młodzieży,
- 2.5.5. Organizacja Sprzątania Świata,
- 2.5.6. Zapewnienie koszy na śmieci w miejscach publicznych,
- 2.5.7. Promowanie działań proekologicznych wśród mieszkańców.
- 2.5.8. Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii.

3. Cel strategiczny: Rozwój przedsiębiorczości

Cele operacyjne:

3.1. Poprawa infrastruktury technicznej:

- 3.1.1. Inwentaryzacja stanu i modernizacja infrastruktury technicznej,

3.2. Utworzenie systemu wsparcia dla młodych przedsiębiorców:

- 3.2.1. Opracowanie systemu ulg dla młodych przedsiębiorców,
- 3.2.2. Organizowanie szkoleń i spotkań dla przedsiębiorców,

3.3. Aktywizacja rolnictwa i lepsze wykorzystanie jego potencjału:

- 3.3.1. Wspieranie młodych rolników
- 3.3.2. Wspieranie działalności na rzecz rozwoju produkcji i przetwórstwa rolniczego.

4. Cel strategiczny: Rozwój turystyki

Cele operacyjne:

4.1. Rozwój oferty turystycznej:

- 4.1.1. Budowa szlaków rowerowych na terenie gminy,
- 4.1.2. Oznakowanie zabytków i pomników przyrody na terenie gminy,
- 4.1.3. Szkolenia rolników w zakresie agroturystyki.

4.2. Promocja walorów i oferty turystycznej:

- 4.2.1. Poszerzenie zakresu działania Punktu Informacji Turystycznej,
- 4.2.2. Budowa strony internetowej Punktu Informacji Turystycznej,
- 4.2.3. Uaktualnianie materiałów promocyjnych gminy.

4.4. Zgodność celów z nadrzędnymi dokumentami strategicznymi

Opracowane cele strategiczne i operacyjne są zgodne z wytycznymi dokumentów strategicznych jednostek wyższego szczebla: powiatu i województwa. W procesie opracowania strategii cele skonsultowano również z dokumentami strategicznymi na poziomie krajowym. W świetle możliwości pozyskania finansowania zewnętrznego z funduszy europejskich istotna jest również zgodność celów z wytycznymi Unii Europejskiej.

4.4.1. Międzynarodowe dokumenty strategiczne

Agenda 21

Agenda 21 jest globalnym programem działań, który został uchwalony w czerwcu 1992 na Konferencji Narodów Zjednoczonych w Rio de Janeiro podczas tzw. Szczytu Ziemi. Dokument określa obszary wspólnych działań w kwestii ochrony i kształtowania środowiska zwracając przede wszystkim uwagę na ochronę zasobów naturalnych oraz zrównoważony rozwój.

Agenda 21 składa się z czterech części, poruszających następujące kwestie:

- ❖ zagadnienia społeczne i ekonomiczne,
- ❖ gospodarowanie zasobami naturalnymi Ziemi,
- ❖ wzmocnienie roli głównych grup społecznych,
- ❖ środki wdrażania zaleceń.

W grudniu 1992 roku została powołana Komisja Zrównoważonego Rozwoju, której zadaniem jest monitorowanie przestrzegania postanowień programu.

Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu

Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu to długookresowa strategia rozwoju Unii Europejskiej w obszarze społeczno-gospodarczym na lata 2010-2020. Dokument zastąpił realizowaną od 2000 r. Strategię Lizbońską. Celem strategii Europa 2020 jest współpraca państw członkowskich na rzecz wychodzenia z kryzysu, wdrażania reform, które pozwolą na zmaganie się z problemem globalizacji współczesnego świata, starzenia się społeczeństwa oraz racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych.

Realizacja strategii wymaga skupienia się na trzech priorytetach:

- ❖ wzrost inteligentny, czyli rozwój opierający się na wiedzy i innowacjach,
- ❖ wzrost zrównoważony, czyli transformacja w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, efektywnie korzystającej z zasobów i konkurencyjnej,
- ❖ wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu, czyli wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną.

Strategia koncentruje się na pięciu dalekosiężnych celach w dziedzinie edukacji, zatrudnienia, innowacyjności, klimatu i energii oraz w zakresie walki z ubóstwem.

4.4.2. Krajowe dokumenty strategiczne

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju - Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności – jest dokumentem, który określa główne trendy, wyzwania i scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania kraju z uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju, obejmującym okres co najmniej 15 lat. Dokument został wydany 11 stycznia 2013 i opiera się na opublikowanym w 2009 roku Raporcie 2030 - Wyzwania Rozwojowe i jest uzupełniona o kwestie trwającego w Europie kryzysu finansowego i spowolnienia gospodarczego.

Głównym celem dokumentu jest wytyczenie i charakterystyka działań skierowanych ku poprawie jakości życia Polaków i rozwoju Polski na tle Unii Europejskiej. Założeniem strategii jest przezwyciężenie kryzysu finansowego w możliwie najkrótszym czasie oraz wzrost gospodarczy kraju.

Strategia Rozwoju Kraju 2020

Strategia Rozwoju Kraju 2020 jest główną strategią rozwojową kraju obejmującą średni horyzont czasowy. Została opublikowana we wrześniu 2012 roku. Stanowi aktualizację Strategii Rozwoju Kraju 2007-2015. Wyznacza najważniejsze zadania państwa, których realizacja przyczyni się do szybszego i bardziej zrównoważonego rozwoju kraju i poprawy jakości życia ludności poprzez wzmocnienie potencjałów gospodarczych, instytucjonalnych i społecznych. Główne działania obejmują trzy obszary: sprawne i efektywne państwo, konkurencyjna gospodarka, spójność społeczna i gospodarcza.

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju jest najważniejszym dokumentem strategicznym w kwestii zagospodarowania przestrzennego kraju. Został on stworzony w celu zapewnienia efektywnego wykorzystania przestrzeni kraju. Dokument zawiera cele i kierunki działań służące takiemu planowaniu przestrzennemu, które pozwoli na wzrost społeczno-gospodarczy państwa. Cele określone w dokumencie to:

- ❖ podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającej spójności.
- ❖ poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów.
- ❖ poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej.
- ❖ kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski.
- ❖ zwiększanie odporności struktury przestrzennej kraju na zagrożenia naturalne i utraty bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa,
- ❖ przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego.

Umowa Partnerstwa – Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020

Umowa Partnerstwa jest dokumentem określającym strategię interwencji funduszy europejskich w Polsce w latach 2014-2020 trzech polityk unijnych: Polityki Spójności, Wspólnej Polityki Rolnej oraz Wspólnej Polityki Rybołówstwa. Dokument powstał w oparciu o Założenia Umowy Partnerstwa 2014-2020, które zostały poddane konsultacjom społecznym i przyjęte przez rząd 15 stycznia 2013 roku. Sama umowa została zatwierdzona przez Radę Ministrów 8 stycznia 2014.

Umowa Partnerstwa przedstawia m.in.:

- ❖ cele i priorytety interwencji w ujęciu tematycznym i terytorialnym wraz z podstawowymi wskaźnikami,
- ❖ opis stopnia uzupełniania się działań finansowanych z Polityki Spójności, Wspólnej Polityki Rolnej oraz Wspólnej Polityki Rybołówstwa,
- ❖ układ programów operacyjnych,
- ❖ zarys systemu finansowania oraz wdrażania.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie jest średniookresowym dokumentem strategicznym, który określa zasady prowadzenia polityki społeczno-gospodarczej kraju w ujęciu wojewódzkim. Dokument wprowadza zmiany w zakresie planowania i prowadzenia polityki regionalnej w Polsce oraz nakreśla zadania podejmowane przez poszczególne resorty. Jednostki terytorialne realizujące politykę regionalną są tu postrzegane jako narzędzia służące osiągnięciu celów rozwojowych całego kraju. Strategia została przyjęta przez Radę Ministrów 13 lipca 2010 roku.

4.4.3. Regionalne dokumenty strategiczne:

Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020

Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 służy wdrażaniu projektów współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Jest elementem realizacji polityki spójności w Polsce. Aktualną wersją dokumentu jest wersja IV wydana w marcu 2014 roku. Głównym dążeniem do tego dokumentu jest wsparcie realizacji założeń Unii Europejskiej o inteligentnym i zrównoważonym rozwoju, który ma sprzyjać włączeniu społecznemu. Dokument wykazuje zgodność z założeniami Umowy Partnerstwa w zagadnieniach związanych ze zwiększeniem konkurencyjności gospodarki oraz poprawą spójności społecznej i terytorialnej, a także z pozostałymi dokumentami wyższego szczebla.

Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020

Cele strategiczne, których realizacja przewidziana jest w Strategii Rozwoju Gminy Raków na lata 2014-2020 pozostają zgodne z celami Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020. Szczególną uwagę zwrócono tu na potrzebę modernizacji obiektów infrastruktury transportu pasażerskiego, a także konieczność zwiększenia atrakcyjności komunikacji zbiorowej. Ważną kwestią zarówno dla Samorządu Województwa,

jak i Gminy Raków jest rozwój infrastruktury komunikacyjnej. Dążenie to ma zostać osiągnięte poprzez rozbudowę dróg wojewódzkich, powiatowych i lokalnych oraz dostosowanie ich do obowiązujących standardów jakości. Za jedno z priorytetowych działań uznano poprawę jakości życia mieszkańców poprzez wzrost zamożności społeczeństwa oraz umożliwienie dostępu do wiedzy i edukacji. Zwrócono również uwagę na rozwój potencjału turystycznego całego województwa. W osiągnięciu celu ma pomóc udostępnienie niedostatecznie wykorzystywanych do tej pory walorów przyrody oraz rozbudowa bazy turystycznej.

Pośród celów Strategii Rozwoju Województwa znalazły się również postulaty dotyczące aktywizacji rolnictwa i lepszego wykorzystania jego potencjału. Powyższe zamierzenie ma zostać osiągnięte poprzez rozwój specjalizacji produkcji oraz poprawę przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych. Realizacji wyżej wymienionego celu ma służyć również wspieranie młodych rolników posiadających odpowiednie kwalifikacje zawodowe, a także wspieranie działalności innowacyjnej oraz badawczo-rozwojowej na rzecz rolnictwa.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego służy kształtowaniu uporządkowanej przestrzeni województwa. Zawiera on cele i kierunki gospodarowania przestrzenią z uwzględnieniem walorów architektonicznych i krajobrazowych, wymagań ochrony środowiska przyrodniczego, zdrowia, bezpieczeństwa oraz wymagań ludzi niepełnosprawnych, a także walorów ekonomicznych przestrzeni. Przestrzeganie powyższych zaleceń ma skutkować wzrostem atrakcyjności i konkurencyjności regionu, ochroną bogatych zasobów środowiska przyrodniczego i kulturalnego, czy poprawą efektywności gospodarowania.

Obecnie obowiązującym Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego jest opublikowany w kwietniu 2002 roku. Kolejny jest na etapie konsultacji i zostanie opublikowany już wkrótce.

Strategia Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2012-2020

Strategia Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego jest dokumentem, który wyznacza cele realizacji polityki społecznej zmierzające do poprawy jakości życia mieszkańców. W powyższym dokumencie w szczególności zwrócono uwagę na minimalizację problemów wykluczenia społecznego poprzez wsparcie osób i rodzin żyjących w ubóstwie oraz rozwój efektywnego systemu wsparcia rodzin oraz rodzicielstwa zastępczego, a także wyrównanie szans w dostępie do usług społecznych. Ważną kwestią jest również działanie na rzecz integracji społecznej i aktywizacji osób niepełnosprawnych. Realizacji powyższego celu ma służyć tworzenie warunków sprzyjających zaradności i samodzielności osób niepełnosprawnych oraz kształtowanie pozytywnego wizerunku osób niepełnosprawnych na rynku pracy. Jednocześnie w rozpatrywanym dokumencie podkreślono konieczność podjęcia działań zmierzających ku prowadzeniu efektywnego systemu polityki społecznej poprzez m.in. współpracę jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z instytucjami rynku pracy, czy choćby systematyczne diagnozowanie problemów społecznych i planowanie strategiczne w obszarze polityki.

Program Ochrony Środowiska dla Województwa Świętokrzyskiego

Aktualny Program Ochrony Środowiska dla Województwa Świętokrzyskiego dotyczy okresu od 2011 do 2015 roku z perspektywą do roku 2019. Dokument podejmuje zagadnienia związane ze strategią działań dla poprawy stanu środowiska naturalnego, monitoring realizacji programu oraz aspekty finansowe wdrażania programu. Jednym z głównych celów programu jest ochrona zasobów naturalnych między innymi poprzez utrzymanie różnorodności siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków, prowadzenie szkoleń i edukacja ekologiczna w zakresie ochrony przyrody i różnorodności biologicznej lub przeciwdziałaniu nielegalnej eksploatacji kopalin. Ponadto w rozpatrywanym dokumencie zwrócono uwagę na poprawę jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego. Realizacji powyższego celu ma służyć budowa i modernizacja oczyszczalni ścieków komunalnych czy rozwój odnawialnych źródeł energii.

4.4.4. Lokalne dokumenty strategiczne

Strategia Rozwoju Powiatu Kieleckiego do roku 2020

Powyższy dokument określa cele, priorytety i kierunki działań powiatu do roku 2020. Stanowi on punkt odniesienia do tworzenia dokumentów niższego szczebla, takich jak choćby Strategia Rozwoju Gminy Raków. Jego założenia są zgodne z dokumentami wyższego szczebla, w tym ze Strategią Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego.

Do głównych celów Strategii Rozwoju Powiatu Kieleckiego należy rozwój zasobów ludzkich i instytucjonalnych rozumiany jako dostosowanie oferty edukacyjnej do wymogów rynku pracy, podniesienie poziomu bezpieczeństwa publicznego, a także zwiększenie dostępności i podniesienie jakości usług w sferze ochrony zdrowia. Wśród głównych dążeń do tego dokumentu znalazły się również postulaty dotyczące ochrony i racjonalnego wykorzystania środowiska i dóbr kultury. Urzeczywistnienie powyższego zamierzenia nastąpić ma m.in. poprzez ochronę i poprawę stanu środowiska naturalnego, wykorzystanie dóbr kultury, rozwój turystyki, co wiąże się z tworzeniem i modernizacją infrastruktury kulturowej i turystycznej. Wśród celów tego dokumentu znalazła się również potrzeba rozwoju gospodarczego oraz rozwoju infrastruktury technicznej i społecznej. Wcielenie w życie powyższego postulatu ma się odbyć poprzez wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich, zwiększenie i poprawę dostępności komunikacyjnej powiatu, a także podniesienie poziomu innowacyjności gospodarki na terenie powiatu.

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Kieleckiego – aktualizacja na lata 2012-2015 w perspektywie do roku 2019

Obecnie obowiązujący Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Kieleckiego to aktualizacja na lata 2012-2015 w perspektywie do roku 2019. Nadrzędny cel dokumentu został określony jako „zapewnienie mieszkańcom jakości życia na wysokim poziomie oraz zrównoważony rozwój powiatu, w którym środowisko przyrodnicze i jego ochrona mają znaczący wpływ na przyszły charakter obszaru i równocześnie wspierają jego rozwój społeczno-gospodarczy” i jest on zgodny z Programem Ochrony Środowiska dla Województwa Świętokrzyskiego. Realizacja powyższego dążenia ma zostać osiągnięta między innymi poprzez kształtowanie nawyków kultury ekologicznej mieszkańców powiatu kieleckiego, racjonalizację gospodarowania zasobami wodnymi, czy poprzez zrównoważone korzystanie z zasobów kopalin.

W powyższej strategii wyznaczono dwa priorytetowe obszary działania: pomoc społeczną oraz aktywną integrację osób niepełnosprawnych. Pierwszy obszar dotyczy działań zorientowanych na zorganizowanie efektywnego systemu wsparcia nad rodziną i dzieckiem oraz podnoszenie poziomu usług i poszerzanie oferty pomocy społecznej. W sferze aktywnej integracji osób niepełnosprawnych zwrócono szczególną uwagę na usuwanie barier utrudniających osobom niepełnosprawnym integrację społeczną i zawodową.

4.5. Procedury systemu monitorowania i ewaluacji celów

Monitoring realizacji celów polega na przyporządkowaniu każdemu z celów strategicznych i operacyjnych miernika i cyklicznym badaniu zmian jego wartości. Pozwala to orzec, czy dany cel został osiągnięty, czy też nie. Osiągnięcie wszystkich lub zdecydowanej większości założonych celów oznaczać będzie skuteczną realizację Strategii. Cele strategiczne w załączonej poniżej macierzy celów zostały oznaczone kolorem czerwonym, a cele operacyjne są oznaczone kolorem jasnoszarym. Każdemu miernikowi przyporządkowano również instytucję (najczęściej jeden z referatów Urzędu Gminy) odpowiedzialną za realizację celu i pomiar wartości miernika.

Przy każdym z mierników podano wartość bazową (która pokazuje stan początkowy przed wprowadzeniem w życie działań i rozwiązań zaplanowanych w Strategii Rozwoju Gminy¹⁸, są to wartości, do których należy się odnieść oceniając wielkości mierników w kolejnych momentach pomiaru) i wartość docelową na koniec okresu realizacji Strategii (za 2020 rok). Monitoring obejmuje ponadto pomiar kontrolny na koniec 2017 roku, dla którego oprócz wartości oczekiwanej podano również wartość alarmową. Wynik poniżej tej wartości (w przypadku rosnącej funkcji trendu) powinien być sygnałem do dokonania powtórnej analizy przyjętego celu lub intensyfikacji działań podejmowanych w danym obszarze. Mierniki są często wartościami uśrednionymi w kolejnych latach realizacji Strategii, co pozwala na porównanie ich wartości z wartościami bazowymi oraz między sobą w kolejnych latach.

Uzyskane wyniki pomiaru efektywności i skuteczności realizacji celów stanowiąc będą podstawę dla ewaluacji (oceny) logiki interwencji dokonywanej przez Władze Gminy ex-post, czyli po zrealizowaniu zaktualizowanej strategii oraz ewaluacji mid-term (realizowanej po 2017 roku). Wyniki ewaluacji realizacji celów stanowiąc będą podstawę dla aktualizacji prowadzonej polityki rozwoju.

Monitoring części celów strategicznych i operacyjnych prowadzony będzie przy wykorzystaniu mierników syntetycznych uwzględniających realizację poszczególnych działań. Wartość miernika syntetycznego jest obliczana jako średnia ważona wartości mierników podrzędnych, zgodnie z podanym algorytmem.

¹⁸ W większości przypadków są to najnowsze dane za rok 2014 (jeżeli możliwe było pozyskanie takich danych), 2013 (głównie w przypadku danych rocznych) lub 2012 (w przypadku danych pochodzących z Banku Danych Lokalnych GUS).

Mierniki (wskaźniki)realizacji strategii

Lp.	Rodzaj	Nazwa	Miernik	Okres realizacji	Źródło danych	Instytucja odpowiedzialna	Funkcja trendu	Wartość bieżąca	Wartość oczekiwana na 2017	Wartość alarmowa 2017	Wartość docelowa 2020	Uwagi
1.	Cel strategiczny	Pobudzenie aktywności społecznej mieszkańców	Odsetek mieszkańców gminy działających w jakiejś (lokalnej lub ponadlokalnej) organizacji pozarządowej	2016-2020	Wyniki badania warunków życia i jakości usług publicznych w gminie Raków	Urząd Gminy Raków,	Maksymalizacja	10,80%	14%	12%	17%	
1.1.	Cel operacyjny	Rozwój sektora organizacji pozarządowych	Wskaźnik liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych	2016-2020	GUS, Bank Danych Lokalnych	Urząd Gminy Raków,	Maksymalizacja	29	30	28	31	
1.1.1.	Działanie	Opracowanie rocznych programów współpracy z organizacjami pozarządowymi	Program „Roczny Program współpracy z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego „ przyjęty przez Radę Gminy	2016-2020	BIP gminy Raków	Urząd Gminy	Wskaźnik 0-1	1	1	<1	1	Wartości wskaźnika pokazują uśrednione wartości za 3 lata - (2015-2017 i 2018-2020)
1.1.3.	Działanie	Organizacja konkursów na dofinansowanie przez gminę działań wynikających z Planu współpracy	Organizacja przynajmniej jednego konkursu w roku	2016-2020	Sprawozdanie roczne z działalności Gminnego Koordynatora do współpracy z organizacjami pozarządowymi	Gminny Koordynator do współpracy z organizacjami pozarządowymi	Wskaźnik 0-1	1	1	<1	1	Wartości wskaźnika pokazują uśrednione wartości za 3 lata - (2015-2017 i 2018-2020)
			Liczba wniosków składanych w konkursie	2016-2020	Sprawozdanie roczne z działalności Gminnego Koordynatora do współpracy z organizacjami pozarządowymi	Gminny Koordynator do współpracy z organizacjami pozarządowymi	Maksymalizacja	1	1	<1	1	
1.1.4.	Działanie	Powołanie Gminnej Rady Pożytku Publicznego i współpraca z nią w zakresie planowania rozwoju lokalnego	Uchwała Rady Gminy Raków powołująca i określająca cele działalności Gminnej Rady Pożytku Publicznego	2016- 2020	BIP gminy Raków	Gminny Koordynator do współpracy z organizacjami pozarządowymi	Wskaźnik 0-1	0	1	0	1	
			Udział dokumentów strategicznych konsultowanych z Gminną Radą Pożytku Publicznego we wszystkich uchwalanych i zatwierdzanych dokumentach tego typu	2016-2020	Dane wewnętrzne Urzędu Gminy Raków	Sprawozdanie Gminnego Koordynatora do współpracy z organizacjami pozarządowymi	Maksymalizacja	n.d.	100%	<100%	100%	
1.1.5.	Działanie	Utworzenie Gminnego Forum Wymiany Doświadczeń sektora pozarządowego	Funkcjonowanie Gminnego Forum Wymiany Doświadczeń (przynajmniej jedno spotkanie na 6 miesięcy)	2016-2020	Sprawozdanie roczne z działalności Gminnego Koordynatora do współpracy z organizacjami pozarządowymi	Gminny Koordynator do współpracy z organizacjami pozarządowymi	Wskaźnik 0-1	0	1	0	1	
1.1.6.	Działanie	Organizacja działań szkoleniowych i informacyjnych dla organizacji pozarządowych	Liczba zorganizowanych przez gminę (lub jej jednostkę podległą) szkoleń, wizyt studyjnych lub spotkania informacyjnego dla organizacji pozarządowych	2016-2020	Sprawozdanie roczne z działalności Gminnego Koordynatora do współpracy z organizacjami pozarządowymi	Gminny Koordynator do współpracy z organizacjami pozarządowymi	Maksymalizacja	0	2	<2	2	Wartości wskaźnika pokazują uśrednione wartości za 3 lata - (2015-2017 i 2018-2020)
1.1.7.	Działanie	Konkurs o nagrodę Wójta za udział w organizacji imprez lokalnych	Organizacja konkursu w danym roku	2016-2020	Dane wewnętrzne Urzędu Gminy Raków	Sprawozdanie Gminnego Koordynatora do współpracy z organizacjami pozarządowymi	Wskaźnik 0-1	0	1	<1	1	Wartości wskaźnika pokazują uśrednione wartości za 3 lata - (2015-2017 i 2018-2020)
			Liczba organizacji biorących udział w konkursie w danym roku (które zaangażowały się w realizację imprez lokalnych)	2016-2021	Dane wewnętrzne Urzędu Gminy Raków	j.w.	Maksymalizacja	n.d.	16	10	22	Wartości wskaźnika pokazują uśrednione wartości za 3 lata - (2015-2017 i 2018-2020)

Lp.	Rodzaj	Nazwa	Miernik	Okres realizacji	Źródło danych	Instytucja odpowiedzialna	Funkcja trendu	Wartość bieżąca	Wartość oczekiwana na 2017	Wartość alarmowa 2017	Wartość docelowa 2020	Uwagi
1.2.	Cel operacyjny	Wzmocnienie więzi społecznej i tożsamości lokalnej	Zainteresowanie mieszkańców tym co się dzieje na terenie gminy	2016-2020	Wyniki badania warunków życia i jakości usług publicznych w gminie Raków	Urząd Gminy Raków	Maksymalizacja	3,41	3,5	<3,4	3,64	Wartość wskaźnika pokazuje średnią odpowiedzi jakie mieszkańcy gminy udzielili na pytanie "Czy interesuje się Pan/Pani tym, co dzieje się na terenie gminy?", w skali 1-5, gdzie 1 oznacza "w ogóle się nie interesuję", a 5 "bardzo się interesuję"
1.2.1.	Działanie	Organizacja imprezy pn. "Odkrywamy tajemnice XIV wiecznego zamku w Rembowie"	Organizacja imprezy w danym roku	2016-2020	Dane wewnętrzne Urzędu Gminy Raków	Mieszkańcy Rembowa	Wskaźnik 0-1	0	1	<1	1	Wartości wskaźnika pokazują uśrednione wartości za 3 lata - (2015-2017 i 2018-2020)
1.2.2.	Działanie	Organizacja Inauguracji sezonu letniego w Chańcy	Organizacja imprezy w danym roku	2016-2020	Dane wewnętrzne Urzędu Gminy Raków	Mieszkańcy Chańcy	Wskaźnik 0-1	1	1	<1	1	Wartości wskaźnika pokazują uśrednione wartości za 3 lata - (2015-2017 i 2018-2020)
1.2.3.	Działanie	Organizacja Pikniku Strażackiego	Organizacja imprezy w danym roku	2016-2020	Dane wewnętrzne Urzędu Gminy Raków	Jedn. OSP Gminy Raków	Wskaźnik 0-1	1	1	<1	1	Wartości wskaźnika pokazują uśrednione wartości za 3 lata - (2015-2017 i 2018-2020)
1.2.4.	Działanie	Organizacja imprezy "W dzień Św. Tekli ziemniaki będziemy piekli"	Organizacja imprezy w danym roku	2016-2020	Dane wewnętrzne Urzędu Gminy Raków	Urząd Gminy Raków i org. społeczne	Wskaźnik 0-1	1	1	<1	1	Wartości wskaźnika pokazują uśrednione wartości za 3 lata - (2015-2017 i 2018-2020)
1.2.5.	Działanie	Organizacja spotkań tematycznych dla mieszkańców w zakresie lokalnej kultury, tradycji i historii	Liczba zorganizowanych spotkań	2016-2020	Sprawozdanie z działalności	Instytucje kultury i org. społeczne	Maksymalizacja	2	4	2	4	Wartości wskaźnika pokazują uśrednione wartości za 3 lata - (2015-2017 i 2018-2020)
1.2.6.	Działanie	Organizacja Europejskich Dni Dziedzictwa	Organizacja imprezy w danym roku, organizowana przez urząd marszałkowski, gmina się przyłącza	2016-2020	Dane wewnętrzne Urzędu Gminy Raków	Jednostki organizacyjne gminy i org. Społeczne	Wskaźnik 0-1	0	1	<1	1	Wartości wskaźnika pokazują uśrednione wartości za 3 lata - (2015-2017 i 2018-2020)
1.2.7.	Działanie	Organizacja spotkań tematycznych dla młodzieży w zakresie lokalnej kultury, tradycji i historii	Liczba zorganizowanych spotkań	2016-2020	Sprawozdanie z działalności	Urząd Gminy i Świetlice Środowiskowe	Maksymalizacja	2	5	3	5	Wartości wskaźnika pokazują uśrednione wartości za 3 lata - (2015-2017 i 2018-2020)
1.3.	Cel operacyjny	Aktywizacja środowisk młodzieżowych	Odsetek osób w wieku 18-24 działających w lokalnej organizacji społecznej	2016-2020	Wyniki badania warunków życia i jakości usług publicznych w gminie Raków	Urząd Gminy Raków	Maksymalizacja	11%	13%	<11%	15%	
1.3.1.	Działanie	Organizacja Europejskiego Tygodnia Sportu	Organizacja imprezy w danym roku	2016-2020	Dane wewnętrzne Urzędu Gminy Raków	Urząd Gminy, Referat Kultury, Oświaty i Spraw Kadrowych	Wskaźnik 0-1	0	1	<1	1	Wartości wskaźnika pokazują uśrednione wartości za 3 lata - (2015-2017 i 2018-2020)
1.3.2.	Działanie	Zorganizowanie Gminnego Turnieju Piłki Nożnej o Puchar Wójta	Organizacja imprezy w danym roku	2016-2020	Dane wewnętrzne Urzędu Gminy Raków	Urząd Gminy, Gminne Towarzystwo Sportowe	Wskaźnik 0-1	0	1	<1	1	Wartości wskaźnika pokazują uśrednione wartości za 3 lata - (2015-2017 i 2018-2020)
1.3.3.	Działanie	Rozbudowa oferty i wzmocnienie działalności edukacyjno-wychowawczej świetlic	Liczba godzin zapewnionej opieki dydaktycznej w świetlicach	2016-2020	Dane wewnętrzne Urzędu Gminy Raków	Urząd Gminy, Referat Kultury, Oświaty i Spraw Kadrowych, Szkoły, Świetlice wiejskie	Maksymalizacja	60	60	55	80	
1.3.4.	Działanie	Organizacja warsztatów rozwijających pasje i zainteresowania	Liczba zorganizowanych warsztatów (cykli warsztatów)	2016-2020	sprawozdanie	Urząd Gminy, Instytucje Kultury, Świetlice wiejskie, organizacje społeczne	Maksymalizacja	2	3	<2	3	Wartości wskaźnika pokazują uśrednione wartości za 3 lata - (2015-2017 i 2018-2020)
			Liczba osób biorących udział w warsztatach	2016-2020	Sprawozdanie	j.w.	Maksymalizacja	35	50	29	50	Wartości wskaźnika pokazują uśrednione wartości za 3 lata - (2015-2017 i 2018-2020)
1.4.	Cel operacyjny	Aktywizacja i integracja środowiska seniorów	Odsetek osób w wieku 65+ działających w lokalnej organizacji społecznej	2016-2020	Wyniki badania warunków życia i jakości usług publicznych w gminie Raków	Urząd Gminy Raków, Referat Rolnictwa, Ochrony środowiska i Rozwoju Gminy	Maksymalizacja	0%	2%	0%	4%	
1.4.1.	Działanie	Utworzenie Klubu Seniora	Powstanie Klubu Seniora	2016	Dane wewnętrzne Urzędu Gminy Raków	Urząd Gminy, Referat Kultury, Oświaty i Spraw Kadrowych,	Wskaźnik 0-1	0	1	0	1	
			Liczba członków Klubu Seniora	2016-2020	Dane wewnętrzne Urzędu Gminy Raków	j.w.	Maksymalizacja	0	15	8	25	
			Liczba miejscowości, w których mieszkają seniorzy należący do Klubu		Dane wewnętrzne Urzędu Gminy Raków	j.w.	Maksymalizacja	0	5	2	9	
			Liczba spotkań Klubu w roku		Dane wewnętrzne Urzędu Gminy Raków	j.w.	Maksymalizacja	0	6	3	6	Wartości wskaźnika pokazują uśrednione wartości za 3 lata - (2015-2017 i 2018-2020)
1.4.2.	Działanie	Organizacja imprez dla seniorów	Liczba imprez dedykowanych seniorom	2016-2020	Sprawozdanie	Urząd Gminy, Instytucje Kultury, org. społeczne	Maksymalizacja	1	1	0	2	
			Liczba uczestników imprez		Sprawozdanie	j.w.	Maksymalizacja	b.d.	150	50	300	

Lp.	Rodzaj	Nazwa	Miernik	Okres realizacji	Źródło danych	Instytucja odpowiedzialna	Funkcja trendu	Wartość bieżąca	Wartość oczekiwana na 2017	Wartość alarmowa 2017	Wartość docelowa 2020	Uwagi
2.	Cel strategiczny	Poprawa warunków życia mieszkańców	Zadowolenie mieszkańców z mieszkania w gminie Raków	2016-2020	Wyniki badania warunków życia i jakości usług publicznych w gminie Raków	Urząd Gminy Raków, Referat Organizacyjny i Referat Spraw Obywatelskich	Maksymalizacja	3,22	3,3	<3,2	3,4	Wartość wskaźnika pokazuje średnią odpowiedzi jakie mieszkańcy gminy udzielili na pytanie "Jak ocenia Pan/Pani czystość środowiska naturalnego na terenie gminy?", w skali 1-5, gdzie 1 oznacza "bardzo źle", a 5 "bardzo dobrze"
2.1.	Cel operacyjny	Rozwój infrastruktury technicznej	Miernik syntetyczny	2016-2020	Dane wewnętrzne Urzędu Gminy Raków	Urząd Gminy Raków, Referat ds. Rolnictwa, Ochrony Środowiska i Gospodarki Odpadami	Maksymalizacja	0,74	0,81	0,77	1,00	Wartość miernika jest obliczana według algorytmu: $0,35 * (\text{odsetek dróg gminnych o nawierzchni twardej ulepszonej na terenie gminy} / \text{docelowa wartość tego miernika}) + 0,15 * (\text{powierzchnia nowo wybudowanych chodników i ścieżek rowerowych} / \text{docelowa wartość tego miernika}) + 0,25 * (\text{Liczba sołectw posiadających sieć wodociągową} / \text{docelowa wartość tego miernika}) + 0,25 * (\text{Liczba sołectw posiadających sieć kanalizacyjną} / \text{docelowa wartość tego miernika})$
2.1.1.	Działanie	Budowa sieci wodociągowej na terenie gminy Raków	Liczba sołectw posiadających sieć wodociągową	2016-2020	Sprawozdanie RRW-2	Urząd Gminy Raków, Referat Inwestycji, Gospodarki Przestrzennej i Mienia komunalnego	Maksymalizacja	24	26	24	28	
			Udział mieszkańców gminy korzystający z instalacji wodociągowej	2016-2020	GUS, Bank Danych Lokalnych	Urząd Gminy Raków, Referat Inwestycji, Gospodarki Przestrzennej i Mienia komunalnego	Maksymalizacja	54%	70%	60%	85%	
2.1.2.	Działanie	Budowa i remont sieci kanalizacyjnej	Liczba sołectw posiadających zbiorczą sieć kanalizacyjną	2017-2020	Sprawozdanie RRW-2	Urząd Gminy Raków, Referat Inwestycji, Gospodarki Przestrzennej i Mienia komunalnego	Maksymalizacja	5	5	5	10	
			Odsetek mieszkańców gminy korzystający z instalacji kanalizacyjnej	2016-2020	GUS, Bank Danych Lokalnych	Urząd Gminy Raków, Referat Inwestycji, Gospodarki Przestrzennej i Mienia komunalnego	Maksymalizacja	25%	30%	25%	50%	
2.1.3.	Działanie	Wspieranie inwestycji w zakresie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy	Liczba indywidualnych wiejskich oczyszczalni ścieków	2016-2020	Sprawozdanie RRW-2	Urząd Gminy Raków, Referat Rolnictwa, Ochrony Środowiska i Rozwoju Gminy	Maksymalizacja	90	90	90	190	
	Działanie	Wspieranie inwestycji w zakresie odnawialnych źródeł energii	Liczba wybudowanych inwestycji	2016-2020	Sprawozdanie	Urząd Gminy Raków, Referat Rolnictwa, Ochrony Środowiska i Rozwoju Gminy	Maksymalizacja	0	0	0	5	
2.1.4.	Działanie	Zagospodarowanie placu w miejscowości Bardo	Przeprowadzenie rewitalizacji i zagospodarowanie placu w miejscowości Bardo	2017-2020	Dane wewnętrzne Urzędu Gminy Raków	Urząd Gminy Raków, Referat Inwestycji, Gospodarki Przestrzennej i Mienia komunalnego	Wskaźnik 0-1	0	0	0	1	
2.1.5.	Działanie	Budowa, rozbudowa i modernizacja sieci drogowej oraz przepustów i obiektów mostowych	Udział dróg gminnych o nawierzchni twardej ulepszonej w drogach gminnych ogółem	2016-2020	Dane wewnętrzne Urzędu Gminy Raków	Urząd Gminy Raków, Referat Inwestycji, Gospodarki Przestrzennej i Mienia komunalnego	Maksymalizacja	44%	48%	45%	52%	
2.1.6.	Działanie	Opracowanie dokumentacji technicznej dla zadania pt. Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 764 Kielce-Staszów wraz z budową obwodnic miejscowości Ociesęki	Opracowany dokument	2016	Dane wewnętrzne Urzędu Gminy Raków	Urząd Gminy Raków, Referat Inwestycji, Gospodarki Przestrzennej i Mienia komunalnego	Wskaźnik 0-1	0	1	0	1	
2.1.7.	Działanie	Budowa i modernizacja ciągów pieszych (chodników) i ścieżek rowerowych na terenie gminy	Powierzchnia chodników i ścieżek rowerowych na terenie gminy [m2]	2016-2020	Dane wewnętrzne Urzędu Gminy Raków	Urząd Gminy Raków, Referat Inwestycji, Gospodarki Przestrzennej i Mienia komunalnego	Maksymalizacja	3528	3651	3580	3757	
2.1.8.	Działanie	Dobudowa i modernizacja oświetlenia ulicznego	Wykonanie audytu energetycznego Ilość wymienionych /dobudowanych lamp oświetlenia ulicznego zgodnie z audytem.	2016-2020	Dane wewnętrzne Urzędu Gminy Raków	Urząd Gminy Raków, Referat Inwestycji, Gospodarki Przestrzennej i Mienia komunalnego	Wskaźnik (0-1) Maksymalizacja	0 0	1	0	1	

Lp.	Rodzaj	Nazwa	Miernik	Okres realizacji	Źródło danych	Instytucja odpowiedzialna	Funkcja trendu	Wartość bieżąca	Wartość oczekiwana na 2017	Wartość alarmowa 2017	Wartość docelowa 2020	Uwagi
2.2.	Cel operacyjny	Rozwój infrastruktury społecznej	Miernik syntetyczny	2016-2020	Dane wewnętrzne Urzędu Gminy Raków	Urząd Gminy Raków	Maksymalizacja	0,24	0,76	0,23	1,00	Wartość miernika oblicza się według algorytmu: $0,15 * (\text{wartość wskaźnika budowy boiska przy gimnazjum w Rakowie} / \text{docelowa wartość tego wskaźnika}) + 0,05 * (\text{liczba ogólnodostępnych punktów z dostępem do Internetu} / \text{docelowa wartość tego wskaźnika}) + 0,05 * (\text{wartość wskaźnika liczby stanowisk komputerowych w ogólnodostępnych punktach} / \text{docelowa wartość tego miernika}) + 0,15 * (\text{wskaźnik budowy boiska w Życinach} / \text{docelową wartość tego wskaźnika}) + 0,2 * (\text{tygodniowa liczba godzin pracy lekarzy specjalistów w ośrodkach zdrowia na terenie gminy} / \text{docelowa wartość tego miernika}) + 0,1 * (\text{liczba budynków gminnych poddanych termomodernizacji} / \text{docelowa wartość tego wskaźnika}) + 0,15 * (\text{wykonanie inwestycji w budynku świetlicy w Rakowie} / \text{docelowa wartość tego wskaźnika}) + 0,1 * (\text{wskaźnik budowy Centrum Rekreacji i Sportu} / \text{docelowa wartość tego wskaźnika})$
2.2.1.	Działanie	Lokalizacja na terenie gminy placów zabaw i miejsc rekreacyjno-wypoczynkowych	Liczba placów zabaw i miejsc rekreacyjno-wypoczynkowych	2016-2020	Dane wewnętrzne Urzędu Gminy Raków	Urząd Gminy, Referat Inwestycji, Gospodarki Przestrzennej i Mienia komunalnego, Urząd Gminy, Referat Gospodarki Komunalnej i Usług	Maksymalizacja	5	9	9	16	
2.2.2.	Działanie	Rozbudowa punktów kafejek internetowych (ogólnodostępnych punktów z dostępem do Internetu na terenie gminy)	Liczba ogólnodostępnych punktów z dostępem do Internetu na terenie gminy (kafejek)	2016-2020	Dane wewnętrzne Urzędu Gminy Raków	Przedsiębiorcy, org. Społeczne, Urząd Gminy, Starszy Informatyk	Maksymalizacja	3	3	2	4	
			Liczba stanowisk komputerowych w kafejkach		Dane wewnętrzne Urzędu Gminy Raków	Przedsiębiorcy, org. Społeczne, Urząd Gminy, Starszy Informatyk	Maksymalizacja	13	15	13	18	
			Liczba miejscowości, z których osoby korzystają z komputerów w kafejkach		Ewidencja użytkowników	Przedsiębiorcy, org. Społeczne, Urząd Gminy, Starszy Informatyk	Maksymalizacja	3	4		5	
2.2.3.	Działanie	Budowa boiska do piłki nożnej wraz z przygotowaniem terenu dla organizowania ogólno-wiejskich uroczystości i imprez okazjonalnych	Wybudowanie boiska na terenie gminy	2016-2020	Dane wewnętrzne Urzędu Gminy Raków	Urząd Gminy, Referat Gospodarki Komunalnej i Usług	Wskaźnik 0-1	0	1	0	1	
2.2.4.	Działanie	Zwiększenie dostępu mieszkańców do lekarzy specjalistów na terenie gminy	Tygodniowa liczba godzin pracy lekarzy specjalistów w ośrodkach zdrowia na terenie gminy	2016-2020	Dane Gminnego Ośrodka Zdrowia w Rakowie	Urząd Gminy, Referat Kultury, Oświaty i Spraw Kadrowych	Maksymalizacja	41	44	41	48	Wartość miernika to tygodniowa liczba godzin przyjęć przez lekarzy specjalistów, zanotowana na koniec roku pomiaru (2017, 2020). Wliczono lekarzy stomatologów, nie wliczono lekarzy pierwszego kontaktu i pediatrów.
2.2.5.	Działanie	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej	Liczba budynków gminnych poddanych termomodernizacji	2016-2020	Dane wewnętrzne Urzędu Gminy Raków	Urząd Gminy, Referat Inwestycji, Gospodarki Przestrzennej i Mienia komunalnego, Referat Gospodarki Komunalnej i Usług	Maksymalizacja	0	1	0	2	
2.2.6.	Działanie	Przebudowa i rozbudowa budynku świetlicy wraz z zapleczem rekreacyjno-sportowym w Rakowie	Wykonanie inwestycji w świetlicy w Rakowie	2016 - 2020	Dane wewnętrzne Urzędu Gminy Raków	Urząd Gminy, Referat Gospodarki Komunalnej i Usług	Wskaźnik 0-1	0	1	0	1	
2.2.7.	Działanie	Budowa Centrum Rekreacji i Sportu	Wybudowanie Centrum Rekreacji i Sportu	2016-2019	Dane wewnętrzne Urzędu Gminy Raków	Urząd Gminy, Referat Inwestycji, Gospodarki Przestrzennej i Mienia komunalnego	Wskaźnik 0-2	0	0	0	1	Realizacja działania jest w pełni zależna od otrzymania dofinansowania ze środków zewnętrznych

Lp.	Rodzaj	Nazwa	Miernik	Okres realizacji	Źródło danych	Instytucja odpowiedzialna	Funkcja trendu	Wartość bieżąca	Wartość oczekiwana na 2017	Wartość alarmowa 2017	Wartość docelowa 2020	Uwagi
2.3.	Cel operacyjny	Ograniczenie wykluczenia społecznego	Udział długotrwale bezrobotnych w ogóle bezrobotnych	2016-2020	dane Powiatowego Urzędu Pracy	Urząd Gminy, Referat Kultury, Oświaty i Spraw Kadrowych,	Minimalizacja	28%	25%	27%	22%	
2.3.1.	Działanie	Zapewnienie usług opiekuńczych osobom starszym i niepełnosprawnym	Liczba dostępnych usług specjalistycznych na terenie gminy	2016-2020	Dane wewnętrzne GOPS	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Maksymalizacja	0	11	5 (lub 50% rozeznania)	10 (lub min 80% rozeznania)	Wskaźnik pokazuje liczbę usług specjalistycznych kierowanych do potrzebujących mieszkańców gminy. Ze względu na zmiany zachodzące w potrzebach mieszkańców docelowa wartość miernika określana powinna być w udziale oferowanych usług w zależności od dokonanego rozeznania.
2.3.2.	Działanie	Organizowanie szkoleń i warsztatów dla osób korzystających z pomocy społecznej	Liczba szkoleń skierowanych do klientów pomocy społecznej	2016-2020	Dane wewnętrzne GOPS	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Maksymalizacja	6	6	5	8	Wartości wskaźnika pokazują uśrednione wartości za 3 lata - (2015-2017 i 2018-2020)
			Liczba osób biorących udział w szkoleniach	2016-2020	Dane wewnętrzne GOPS	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Maksymalizacja	7	8	5	12	Wartości wskaźnika pokazują uśrednione wartości za 3 lata - (2015-2017 i 2018-2020)
2.3.3.	Działanie	Zatrudnienie Asystenta Rodziny	Liczba osób zatrudnionych na stanowisku Asystenta Rodziny (w przeliczeniu na pełne etaty)	2016-2020	Dane wewnętrzne GOPS	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Maksymalizacja	0	1	<0,5	1	
2.3.4.	Działanie	Wspieranie rozwoju sieci komunikacji zbiorowej na terenie gminy poprzez dofinansowywanie części kursów do mniejszych miejscowości	Liczba sołectw połączonych komunikacją zbiorową (regularnymi kursami) z Rakowem	2016-2020	Dane wewnętrzne Urzędu Gminy Raków	Urząd Gminy, Referat Gospodarki Komunalnej i Usług	Maksymalizacja	12	14	12	18	
2.4.	Cel operacyjny	Zwiększenie szans edukacyjnych młodzieży	Wyniki egzaminu kompetencyjnego po szkole podstawowej oraz egzaminu gimnazjalnego w szkołach na terenie gminy w porównaniu do średniej powiatowej.	2016-2020	Dane Okręgowych Komisji Egzaminacyjnych	Urząd Gminy, Referat Kultury, Oświaty i Spraw Kadrowych	Maksymalizacja	0,89	0,91	0,86	0,93	Wartość miernika oblicza się według algorytmu: $0,5 * (\text{średni wynik egzaminu szóstoklasisty w szkołach na terenie gminy} / \text{średni wynik w powiecie}) + 0,5 * (\text{średni wynik egzaminu gimnazjalnego w szkołach na terenie gminy} / \text{średni wynik w powiecie})$
2.4.1.	Działanie	Organizacja konkursów i turniejów dla dzieci i młodzieży	Liczba zorganizowanych konkursów i turniejów dla dzieci i młodzieży	2016-2020	Dane wewnętrzne Urzędu Gminy Raków	Urząd Gminy, Referat Kultury, Oświaty i Spraw Kadrowych	Maksymalizacja	2	3	1	5	Wartości wskaźnika pokazują uśrednione wartości za 3 lata - (2015-2017 i 2018-2020)
			Liczba osób biorących udział w organizowanych konkursach i turniejach		Dane wewnętrzne Urzędu Gminy Raków	Urząd Gminy, Referat Kultury, Oświaty i Spraw Kadrowych	Maksymalizacja	30	30	10	50	Wartości wskaźnika pokazują uśrednione wartości za 3 lata - (2015-2017 i 2018-2020)
2.4.2.	Działanie	Organizowanie wyjazdów edukacyjnych dla dzieci i młodzieży	Liczba zorganizowanych wyjazdów edukacyjnych	2016-2020	Dane wewnętrzne Urzędu Gminy Raków	Urząd Gminy, Referat Kultury, Oświaty i Spraw Kadrowych	Maksymalizacja	4	4	3	4	Wartości wskaźnika pokazują uśrednione wartości za 3 lata - (2015-2017 i 2018-2020)
			Liczba osób biorących udział w wyjazdach edukacyjnych		Dane wewnętrzne Urzędu Gminy Raków	Urząd Gminy, Referat Kultury, Oświaty i Spraw Kadrowych	Maksymalizacja	100	100	75	100	Wartości wskaźnika pokazują uśrednione wartości za 3 lata - (2015-2017 i 2018-2020)
2.4.3.	Działanie	Organizacja cyklicznych zajęć pozalekcyjnych w szkołach	Liczba regularnych zajęć pozalekcyjnych organizowanych przez szkoły i inne jednostki organizacyjne gminy	2016-2020	Dane wewnętrzne szkół i placówek oświatowych	Urząd Gminy, Referat Kultury, Oświaty i Spraw Kadrowych	Maksymalizacja	15	17	16	18	
			Liczba dzieci i młodzieży uczestniczącej w regularnych pozalekcyjnych zajęciach edukacyjnych		Dane wewnętrzne szkół i placówek oświatowych	Urząd Gminy, Referat Kultury, Oświaty i Spraw Kadrowych	Maksymalizacja	630	650	640	655	
2.4.4.	Działanie	Organizacja warsztatów rozwijających pasje i zainteresowania	Liczba zorganizowanych warsztatów (cykli warsztatów)	2016-2020	Dane wewnętrzne szkół i placówek oświatowych	Urząd Gminy, Referat Kultury, Oświaty i Spraw Kadrowych	Maksymalizacja	1	1	<1	2	Wartości wskaźnika pokazują uśrednione wartości za 3 lata - (2015-2017 i 2018-2020)
			Liczba osób biorących udział w warsztatach		Dane wewnętrzne szkół i placówek oświatowych	Urząd Gminy, Referat Kultury, Oświaty i Spraw Kadrowych	Maksymalizacja	35	35	25	50	Wartości wskaźnika pokazują uśrednione wartości za 3 lata - (2015-2017 i 2018-2020)
2.4.5.	Działanie	Wspieranie współpracy pomiędzy placówkami oświatowymi	Liczba wspólnych inicjatyw placówek	2016-2020	Dane wewnętrzne szkół i placówek oświatowych	Urząd Gminy, Referat Kultury, Oświaty i Spraw Kadrowych	Maksymalizacja	5	7	6	8	Wartości wskaźnika pokazują uśrednione wartości za 3 lata - (2015-2017 i 2018-2020)
2.4.6.	Działanie	Rozwój wszechstronnych umiejętności osób pracujących z młodzieżą przekładających się na działania do niej skierowane	Liczba osób biorących udział w szkoleniach mających na celu rozwój umiejętności pracy z dziećmi i młodzieżą	2016-2020	Dane wewnętrzne Urzędu Gminy	Urząd Gminy, Referat Kultury, Oświaty i Spraw Kadrowych	Maksymalizacja	74	80	75	80	Wartości wskaźnika pokazują uśrednione wartości za 3 lata - (2015-2017 i 2018-2020)

Lp.	Rodzaj	Nazwa	Miernik	Okres realizacji	Źródło danych	Instytucja odpowiedzialna	Funkcja trendu	Wartość bieżąca	Wartość oczekiwana na 2017	Wartość alarmowa 2017	Wartość docelowa 2020	Uwagi
2.5.	Cel operacyjny	Poprawa stanu środowiska naturalnego	Ocena przez mieszkańców stanu środowiska naturalnego	2016-2020	Wyniki badania warunków życia i jakości usług publicznych w gminie Raków	Urząd Gminy Raków, Referat Rolnictwa, Ochrony Środowiska i Rozwoju Gminy	Maksymalizacja	3,21	3,3	<3,2	3,4	Wartość wskaźnika pokazuje średnią odpowiedzi jakie mieszkańcy gminy udzielili na pytanie "Jak ocenia Pan/Pani czystość środowiska naturalnego na terenie gminy?", w skali 1-5, gdzie 1 oznacza "bardzo źle", a 5 "bardzo dobrze"
2.5.1.	Działanie	Modernizacja oczyszczalni ścieków Lemna w Rakowie	Przeprowadzenie inwestycji modernizacji oczyszczalni ścieków w Rakowie	2016-2016	Dane wewnętrzne Urzędu Gminy Raków	Urząd Gminy Raków, Referat Rolnictwa, Ochrony Środowiska i Rozwoju Gminy	Wskaźnik 0-1	0	1	0	1	
2.5.2.	Działanie	Realizacja "Programu Usuwania Wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Raków na lata 2012-2032"	Szacunkowa ilość wyrobów zawierających azbest na terenie gminy	2016-2020	Dane wewnętrzne Urzędu Gminy Raków	Urząd Gminy Raków, Referat Rolnictwa, Ochrony Środowiska i Rozwoju Gminy	Minimalizacja	372961 m2	365635 m2	360000 m2	358309 m2	
2.5.3.	Działanie	Opracowanie programu edukacji ekologicznej dla dzieci i młodzieży	Opracowanie dokumentu	2016-2020	Dane wewnętrzne Urzędu Gminy Raków	Urząd Gminy Raków, Referat Rolnictwa, Ochrony Środowiska i Rozwoju Gminy	Wskaźnik 0-1	0	1	0	1	
2.5.4.	Działanie	Organizacja konkursów ekologicznych dla dzieci i młodzieży	Liczba zorganizowanych konkursów	2016-2020	Dane wewnętrzne Urzędu Gminy Raków	Urząd Gminy Raków, Referat Rolnictwa, Ochrony Środowiska i Rozwoju Gminy	Maksymalizacja	3	3	2	3	Wartości wskaźnika pokazują uśrednione wartości za 3 lata - (2015-2017 i 2018-2020)
2.5.5.	Działanie	Organizacja Sprzątania Świata	Organizacja akcji "Sprzątanie Świata" w danym roku	2016-2020	Dane wewnętrzne Urzędu Gminy Raków	Urząd Gminy, Referat Rolnictwa, Ochrony Środowiska i Rozwoju Gminy	Wskaźnik 0-1	1	1	<1	1	Wartości wskaźnika pokazują uśrednione wartości za 3 lata - (2015-2017 i 2018-2020)
2.5.6.	Działanie	Zapewnienie koszy na śmieci w miejscach publicznych	Liczba koszy na śmieci ustawionych w miejscach publicznych	2016-2020	Dane wewnętrzne Urzędu Gminy Raków	Urząd Gminy, Referat Gospodarki Komunalnej i Usług	Maksymalizacja	34	42	34	50	
2.5.7.	Działanie	Promowanie działań proekologicznych wśród mieszkańców	Udział mieszkańców segregujących odpady	2016-2020	Dane wewnętrzne Urzędu Gminy	Urząd Gminy Raków, Referat Rolnictwa, Ochrony Środowiska i Rozwoju Gminy	Maksymalizacja	92%	96%	92%	100%	
	Działanie	Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii	Liczba inwestycji w zakresie wykorzystania energii odnawialnej	2016-2020	Dane wewnętrzne Urzędu Gminy	Urząd Gminy Raków, Referat Rolnictwa, Ochrony Środowiska i Rozwoju Gminy	Wskaźnik (0-1)	0	1	0	5	

Lp.	Rodzaj	Nazwa	Miernik	Okres realizacji	Źródło danych	Instytucja odpowiedzialna	Funkcja trendu	Wartość bieżąca	Wartość oczekiwana na 2017	Wartość alarmowa 2017	Wartość docelowa 2020	Uwagi
3	Cel strategiczny	Rozwój przedsiębiorczości	Ilość nowych podmiotów wpisanych do rejestru REGON	2016-2020	GUS, Bank Danych Lokalnych	Urząd Gminy, Referat Organizacyjny	Maksymalizacja	477	480	<477	485	
3.1.	Cel operacyjny	Poprawa infrastruktury technicznej	Miernik syntetyczny	2016-2020	Dane wewnętrzne Urzędu Gminy Raków	Urząd Gminy, Referat Gospodarki Komunalnej i Usług	Wskaźnik(0-1)	0	1	0	1	
3.1.1.	Działanie	Inwentaryzacja stanu infrastruktury technicznej związanej z prowadzeniem działalności gospodarczej	Raport oceny stanu technicznego infrastruktury technicznej, wykorzystywanej w związku z prowadzoną działalnością gosp.	2016	Dane wewnętrzne Urzędu Gminy Raków	Urząd Gminy, Referat Gospodarki Komunalnej i Usług	Wskaźnik 0-1	0	1	0	1	
3.2.	Cel operacyjny	Utworzenie systemu wsparcia dla młodych przedsiębiorców	Opracowany i wdrożony dokument	2016-2020	Dane wewnętrzne Urzędu Gminy Raków	Urząd Gminy Raków, Referat Rolnictwa, Ochrony Środowiska i Rozwoju Gminy	Wskaźnik(0)	0	1	0	1	
3.2.1.	Działanie	Opracowanie systemu ulg dla młodych przedsiębiorców	Uchwała Rady Gminy Raków ustanawiająca system ulg podatkowych dla młodych przedsiębiorców	2016-2020	Dane wewnętrzne Urzędu Gminy Raków	Urząd Gminy Raków, Referat Rolnictwa, Ochrony Środowiska i Rozwoju Gminy	Wskaźnik 0-1	0	1	0	1	
			Liczba podmiotów korzystających z systemu ulg	2017-2020	Dane wewnętrzne Urzędu Gminy Raków	Urząd Gminy Raków, Referat Rolnictwa, Ochrony Środowiska i Rozwoju Gminy	Maksymalizacja	n.d.	5	0	10	
			Udział podmiotów kontynuujących działalność po zakończeniu korzystania z ulg podatkowych	2016-2020	Dane wewnętrzne Urzędu Gminy Raków	Urząd Gminy Raków, Referat Rolnictwa, Ochrony Środowiska i Rozwoju Gminy	Maksymalizacja	n.d.	3	0	5	
3.2.2.	Działanie	Szkolenia i systematyczne spotkania dla przedsiębiorców	Liczba zorganizowanych szkoleń	2016-2020	Dane wewnętrzne Urzędu Gminy Raków	Urząd Gminy Raków, Referat Rolnictwa, Ochrony Środowiska i Rozwoju Gminy	Maksymalizacja	2	2	1	3	Wartości wskaźnika pokazują uśrednione wartości za 3 lata - (2015-2017 i 2018-2020)
			Liczba uczestników spotkań		Lista obecności ze spotkań. Dane wewnętrzne Gminy	Urząd Gminy Raków, Referat Rolnictwa, Ochrony Środowiska i Rozwoju Gminy	Maksymalizacja	40	40	20	50	Wartości wskaźnika pokazują uśrednione wartości za 3 lata - (2015-2017 i 2018-2020)
3.3	Cel operacyjny	Aktywizacja rolnictwa i lepsze wykorzystanie jego potencjału	Średnia powierzchnia użytków rolnych w dobrej kulturze w gospodarstwach prowadzących działalność rolniczą (ha)	2016-2020	GUS, Powszechne Spisy Rolne	Urząd Gminy Raków, Referat Rolnictwa, Ochrony Środowiska i Rozwoju Gminy	Maksymalizacja	4,79	5,0	4,8	5,2	
3.3.1.	Działanie	Wspieranie młodych rolników	Liczba młodych rolników, którym udzielono wsparcia	2016-2020	Dane wewnętrzne Urzędu Gminy Raków	Urząd Gminy Raków, Referat Rolnictwa, Ochrony Środowiska i Rozwoju Gminy	Maksymalizacja	0	15	5	30	
3.3.2.	Działanie	Wspieranie działalności na rzecz rozwoju produkcji i przetwórstwa rolniczego	Liczba zorganizowanych spotkań i szkoleń dla rolników	2016-2020	Dane wewnętrzne Urzędu Gminy Raków	Urząd Gminy Raków, Referat Rolnictwa, Ochrony Środowiska i Rozwoju Gminy	Maksymalizacja	0	1	<1	2	Wartości wskaźnika pokazują uśrednione wartości za 3 lata - (2015-2017 i 2018-2020)
4	Cel strategiczny	Rozwój turystyki	Liczba osób korzystających z noclegów na terenie gminy Raków	2016-2020	GUS, Bank Danych Lokalnych	Urząd Gminy, Referat ROŚ i Rozwoju Gminy	Maksymalizacja	417	450	430	480	Wartości wskaźnika pokazują uśrednione wartości za 3 lata - (2015-2017 i 2018-2020)
4.1.	Cel operacyjny	Rozwój oferty turystycznej	Liczba udzielonych noclegów na terenie gminy Raków	2016-2020	GUS, Bank Danych Lokalnych	Urząd Gminy Raków, Referat Rolnictwa, Ochrony Środowiska i Rozwoju Gminy	Maksymalizacja	953	1050	<1000	1150	
4.1.1.	Działanie	Budowa szlaków rowerowych na terenie gminy	Wybudowanie trasy rowerowej Nowa Słupia-Łągów-Raków Szydłów	2016-2020	Dane wewnętrzne Urzędu Gminy Raków	Urząd Gminy Raków, Referat Inwestycji, Gospodarki Przestrzennej i Mienia komunalnego	Wskaźnik 0-1	0	1	0	1	Gmina jest partnerem w projekcie, dlatego też realizacja działania nie jest w pełni od niej zależna.
4.1.2.	Działanie	Oznakowanie zabytków i pomników przyrody na terenie gminy	Liczba oznakowanych zabytków i pomników przyrody na terenie gminy	2017-2020	Dane wewnętrzne Urzędu Gminy Raków	Urząd Gminy, Referat Inwestycji, Gospodarki Przestrzennej i Mienia komunalnego	Maksymalizacja	0	0	0	5	
4.1.3.	Działanie	Szkolenia rolników w zakresie agroturystyki	Liczba przeprowadzonych szkoleń dla osób zainteresowanych prowadzeniem działalności agroturystycznej	2016-2020	Dane wewnętrzne Urzędu Gminy Raków	Urząd Gminy, Referat Rolnictwa, Ochrony Środowiska i Rozwoju Gminy	Maksymalizacja	1	2	<	3	Wartości wskaźnika pokazują uśrednione wartości za 3 lata - (2015-2017 i 2018-2020)
			Liczba osób biorących udział w szkoleniach	2016-2020	Dane wewnętrzne Urzędu Gminy Raków	Urząd Gminy, Referat Rolnictwa, Ochrony Środowiska i Rozwoju Gminy	Maksymalizacja	5	12	8	15	Wartości wskaźnika pokazują uśrednione wartości za 3 lata - (2015-2017 i 2018-2020)

Lp.	Rodzaj	Nazwa	Miernik	Okres realizacji	Źródło danych	Instytucja odpowiedzialna	Funkcja trendu	Wartość bieżąca	Wartość oczekiwana na 2017	Wartość alarmowa 2017	Wartość docelowa 2020	Uwagi
			Liczba miejsc noclegowych na terenie gminy Raków	2016-2020	GUS, Bank Danych Lokalnych	Urząd Gminy Raków, Referat Rolnictwa, Ochrony Środowiska i Rozwoju Gminy	Maksymalizacja	257	270	250	280	Wartości wskaźnika pokazują uśrednione wartości za 3 lata - (2015-2017 i 2018-2020)
4.2.	Cel operacyjny	Promocja walorów i oferty turystycznej	Liczba wejść na stronę internetową www.agroturystyka.rakow.pl	2016-2020	Dane wewnętrzne Urzędu Gminy Raków	Urząd Gminy, Stanowisko ds. Informatyzacji i Informacji	Maksymalizacja	4920	5429	5200	6285	Wartość bieżąca jest oszacowaniem rocznej liczby odwiedzin na podstawie danych za maj 2014. Wartości oczekiwana i docelowa wskaźnika pokazują uśrednione wartości za 3 lata - (2015-2017 i 2018-2020)
4.2.1.	Działanie	Poszerzenie zakresu działania Punktu Informacji Turystycznej	Wprowadzenie sprzedaży pamiątek i produktów regionalnych w Punkcie Informacji Turystycznej	2016-2020	Dane wewnętrzne Urzędu Gminy Raków	Urząd Gminy Raków, Referat Organizacyjny i Spraw Obywatelskich	Wskaźnik 0-1	0	1	0	1	
			Liczba turystów korzystających z Punktu	2016-2020	Statystyka prowadzona przez pracownika Punktu Informacji Turystycznej	Urząd Gminy Raków, Referat Organizacyjny i Spraw Obywatelskich	Maksymalizacja	n.d.	120	50	250	Wartości wskaźnika pokazują uśrednione wartości za 3 lata - (2015-2017 i 2018-2020)
4.2.2.	Działanie	Budowa strony internetowej Punktu Informacji Turystycznej	Opracowanie i uruchomienie strony internetowej Punktu Informacji Turystycznej	2016	Dane wewnętrzne Urzędu Gminy Raków	Urząd Gminy, Stanowisko ds. Informatyzacji i Informacji	Wskaźnik 0-1	0	1	0	1	
4.2.3.	Działanie	Uaktualnianie materiałów promocyjnych gminy	Liczba uaktualnień strony internetowej www.agroturystykarakow.pl Opracowanie materiałów do albumu turystyczno-krajoznawczego	2016-2020	Dane wewnętrzne Urzędu Gminy Raków	Urząd Gminy, Stanowisko ds. Informatyzacji i Informacji, Referat Rolnictwa, Ochrony Środowiska i Rozwoju Gminy	Maksymalizacja Wskaźnik (0-1)	0	2 1	0 0	4 1	

Podsumowanie

Dokument jest wyznacznikiem możliwości przyszłego rozwoju gminy Raków. Przygotowany długookresowy plan działania pozwala na prowadzenie spójnej, długofalowej polityki rozwoju, w taki sposób, aby pomiędzy poszczególnymi przedsięwzięciami występował efekt synergii oraz by wpływały one integrująco na gminę i jej mieszkańców. Niniejszy dokument rozszerza Strategię opracowaną w 2011 roku i obejmuje okres do 2020 roku, co pozwala na wpisanie Strategii w dokumenty strategiczne na poziomie regionu, kraju oraz Unii Europejskiej. Zgodność z celami strategicznymi wyznaczonymi na wyższych szczeblach umożliwi sprawne pozyskiwanie zewnętrznych środków finansowych w unijnej perspektywie finansowej 2014-2020 oraz wspomogę współpracę z innymi jednostkami samorządu terytorialnego – sąsiednimi gminami, powiatem oraz województwem.

Dzięki szczegółowej diagnozie stanu obecnego obejmującej rozbudowane badanie ankietowe wśród osób zamieszkałych na terenie gminy możliwe było wyznaczenie celów wynikających z oczekiwań mieszkańców gminy. Zawarty w dokumencie system pomiaru przyjętych celów umożliwi większe zaangażowanie mieszkańców w proces rozwoju lokalnego oraz aktualizację przyjętych założeń w zmieniających się warunkach makroekonomicznych.